

YAASINŌ

Yā kū à tò òdi yáasi zu

- ¹ Yáasi kū Dauda né Sulemanu, Isarailanŋ kína zù,
² de gbēnŋ le ò òndŋ kū ògŋ laakari vī,
 ò dŋna yā dada,
³ ò gŋ wézēri laakaridenŋ ū
 manakena kū yāzedeo kū náanio yā gūn.
⁴ Yáasi dínŋ dì nèsedode gba laakarii,
 àdi tó kefenna gŋ kú a dŋrŋa kū dŋnaao.
⁵ Laakaride ni ma, a yādadana le à kara,
 nèsede ni lédamma le a gūn,
⁶ ani yáasi kū yālekŋanaao mì dŋ
 kū òndŋrinŋ yā'onaao kū n gara kutu yānŋ.
⁷ Vīnakena Dikirineme dŋna naana ū,
 ama yŋnkŋ dì òndŋ kū lédammao gya bo.

Laakarikena gbē vāni manafikii

- ⁸ Ma né, n n de yā'onnenena ma,
 n̄sun pā kpá n da lédammairo.
⁹ Anigŋ de fūra mana ū n m̄lia,
 anigŋ de m̀wakare ū n wakaaa.
¹⁰ Tó durunnakerinŋ teni n laakari gáte,
 n̄sun wero, ma né.
¹¹ Òdi pi: N̄ mŋ ò gé gbēnŋ dādā ò n̄ dede,
 ò taarisaridenŋ kpákpa ò n̄ kŋkŋ.
¹² Ò n̄ mŋmŋ bēne lákŋ mira dì ke nà,
 ò n̄ mŋ vāni lákŋ gyāwān dì ke nà,
¹³ óni pŋ ŋgŋde buri s̄inda pínki le,
 ó kpénŋ ni pa kū pŋ kū o nàkŋanŋ.

14 Ñ mós ò ó baka kakara,
ó pínki ó ɔgɔsɔnɔ nigɔ dokɔnɔ.

15 Ma né, ñsun gé kũńworo,
ñsun zé sé kũńworo.

16 Zaakũ òdigɔ lika kũ yāvānikenaao,
ò wāna kũ gbēdenaao.

17 Bàkpakpana bānɔ wāra bi yā pāme.

18 Òten tankute kpákpa ń zīdaneme,
ń toke mé à ń para.

19 Ɖgɔvāniweterinɔ zian gwe ń pínki,
ń lukana pói mé àdi ń wēndi bo.

Ɖndɔ teni ó sisi

20 Ɖndɔ ten wiki lé gānulea,
a kòto dɔ zédan.

21 Àten lé zu zé kũ òdi kɔ kakaran léa,
àten kpákpa ke wēte bīnilenɔ gūn à pi:

22 Ɖndɔsaridenɔ, áinigɔ kun kũ ɔndɔsarikεo ari
bɔrεε?

Lalandikerinɔ, áni ma fobona tó bɔrεε?

Yɔnkɔnɔ, áinigɔ zā dɔnan ari bɔrεε?

23 Tó a ma lédamma mà yā,

de ma a dɔnaa pisiáwa,
mani tó àgɔ ma laasun vī.

24 Lákũ ma á sisi a gi sã kpái nà,
ma ɔ pòroáre á gbēke dí laakari kero,

25 lákũ a ma lédamma kpà sākoto nà pínki,

ádi we laakari kũ ma á gbáiro,

26 tó kisira á lé, mani á yāa dɔme,

tó yā á lé, mani á lalandi keme,

27 bee tó yā á lé lán zāga'īa bà,

ke tó kisira á lé lán tūtuu bà,

ke tó takasi kũ yā'ūmmanaao gèái.

28 Zī birea áni lé zumai, mani we sōro,
áni ma ki wete, áni ma e sōro.

29 Zaakū a zā dōnan,
ádi ze kū vīnakena Dikirineero.

30 Ádi we ma lédammairo,
a laakari kū ma á gbá gya bò.

31 Áni á dàa gbè le,
yā vāni kū a zeo ni wí á musu.

32 Kpɛlina ōndōne ni ōndōsaridenɔ dede,
laasunsari ni yōnkɔɔ dúgu zō.

33 Gbē kū à ma yā kūna sō anigō kun aafia,
anigō kun kū laakariio kpatena vīnakena vāninee
sari.

2

Tena ōndōi àree

1 Ma né, tó n ma yā sì,
tó n ma yāditenanɔ kūna n swèn,

2 tó nten sā kpá ōndōyāi,
tó n swèe kpà yā asānsia,

3 tó n lé zù wézēi,
tó n wiki lè yā dōrɔ dōnaaa,

4 tó n kpatɛ kèi lán andurufuu bà,
tó n wète lán aruzekɛ kū à utenaa bà,

5 ĩnigō vīnakena Dikirine dō sà,
ĩni bo Luda dōnaaa.

6 Zaakū Dikiri mé ádi n gba ōndō,
dōna kū yā dōrɔ dōnaao dì bo a kīnaame.

7 À zìblena kūna gbē mananɔne,
à de sēgbako ū taarisaridenɔne.

8 Ádi ɔ lika gbē mananɔi n zé gūn,
àdi a yāmarinɔ dākpā n taa'ona gūn.

9 Īnigō yāzede dō sà kū yā sūsuo
kū yā manao kū zé manao pínki.

10 Zaakū ōndō ni gē n swèn,
dōna ni n pō ke nna.

11 N laakari ni n dākpā,
asānsi ni ɔ likanyī.

12 Ani n bo gbē vāninō zén
ani n sí yābēne'orinō ɔī.

13 Gbē pìnō pà zé sūsune,
ò gusira zé sè.

14 Òdi pōnna ke vānikēnaa gūn,
òdi yā vāni fayasari nna ma.

15 N yākena sūsuro,
òdigō yā ke kū manafikiomē.

16 Ōndō pì ni n sí zinakeri ɔī,
ani n bo karua yānnanna'onnenan.

17 Nōgbē pì pā kpà a nénōkparekegōrō gōi,
à Luda bàka kunna kāao yā gbòro.

18 A be dì mì pé kūńwo gaame,
a kpé zé dì tá kūńwo gyāwān.

19 Gbē kū à gēii dì nèse litero,
àdi wèndi zé le doro.

20 Ōndō pì ni n da gbē mananō zéa,
īnigō dōrōdenō zé kūna.

21 Zaakū nèsepuradenō mé oni gō būsuvī,
taarisaridenō mé onigō kú a gūn.

22 Yāvānikerino sō, oni péńma ò n bote būsun,
oni nāanisaridenō kpake a gūn.

3

Dikiri náanikenaa ò ñ gba ɔ̀ndɔ̀

¹ Ma né, ñsun tó ma yádannena sãnguro,
 ñgɔ̀ yã kũ ma ditenneno kũna n swɛ̀n.

² Zaakũ ani n ká wɛ̀ndi gbãnaa,
 ani aafia karanne.

³ Gbɛ̀ke kũ náanio sún kɛ̀mmaro,
 ñgɔ̀ dana m̀ɔ̀wakare ũ,

ñ kɛ̀ n swɛ̀ea lákũ òdi yã kɛ̀ anloa nà,

⁴ n tó nigɔ̀ nna,

ĩnigɔ̀ mana Luda kĩnaa kũ bisãsirino.

⁵ Ñ Dikiri náani ke kũ nèse m̀en doo,
 ñsun gbãna kpá n zĩda dɔ̀naaaro.

⁶ Ñgɔ̀ a dɔ̀ n yã sĩnda pĩnki kenaa gũn,
 ani zé poronne súsu.

⁷ Ñsun n zĩda gwa ɔ̀ndɔ̀de ũro,
 ñgɔ̀ Dikiri vĩna vĩ ñ kɛ̀ yã vãnia.

⁸ Abirekũ nigɔ̀ de n mè aafia eze ũ,
 ani n wáno gba gbãna.

⁹ Ñ b̀ere lí Dikiri kũ n aruzekɛo
 kũ n burapo káakuno pĩnki,

¹⁰ p̀obleweno ni n dɔ̀ pa ari àgɔ̀ kóte,
 n lo z̀kɔ̀no ni pa yéere kũ sèwè dufuo.

¹¹ Ma né, tó Dikiri ten foru dɔ̀mma,
 ñsun dɔ̀ke kũ a yãoro,

tó à kpákɛ̀nyĩ, ñsun tó à kenne ĩniro.

¹² Zaakũ gbɛ̀ kũ Dikiri yeiin àdi toto,
 lákũ de òdi ke a né kũ à kène manane nà.

ɔ̀ndɔ̀ àree

¹³ Arubarikaden gbɛ̀ kũ à ɔ̀ndɔ̀ lè à kũ

à dōnaa lè à pàpa ũ.

14 Zaakū à àre vī de andurufula,
àdi karana keíne de wurala.

15 À bèere vī de gbè bèeredela,
pó kū ní a ni vīno ke dí ká a ũro.

16 Wèndi gbàna kú a ɔplan,
aruzeke kú gakurio kú a ɔzen.

17 A yākenanɔn nna,
a zé sīnda pínki aafia vī.

18 À de lí wèndide ũ gbě kú ò kūnanɔne,
arubarikadenɔn gbě kú ò sīno ũ.

19 Dikiri gonike gūn à zīte kàte,
a ɔndō gūn à musu kè.

20 À ísira wèe bò a dōnaa gūn,
à tò ludambe luku mɔto vī.

21 Ma né, òngō wézé vī kú fayaa,
̀nsun wé vīaloro.

22 Anigō de n nini wèndi ũ,
anigō de m̀wakare ũ n wakaaa.

23 ̀Inigō kure n laakariia,
póke ni kpánnero.

24 Tó n wute, vīna ni n kūro,
̀ini wúte ò i o nna.

25 ̀Ini vīna ke kariinero,
ke kisira kú àdi yāvānikerinɔ le kánto.

26 Zaakū Dikiri nigō de n m̀kpaki ũme,
ani tó n gbá vī tankutela.

27 Tó n ɔ teni n kpe le,
̀nsun gí ò yā mana ke gbě kú à de ò kenenero.

28 Tó ní kpányĩ zé vī,
̀nsun pi n gbédakene à gé gĩa ari ziario.

29 N gbēdake kũ à kú n sare kũ à n náanikena,
 ñsun a kũ yā vānioro.

30 Tó gbē dí yāke kennero,
 ñsun lékpakōa ke kāao pāro.

31 Ñsun gbānamōnneri kunna ni dero,
 ñsun té a yākena keiro.

32 Zaakũ Dikiri tēeme manafikidenō ũ,
 nēsepuradenōn àdi ke a kpàasino ũ.

33 Dikiri dì láari bo gbē vānino onnwa,
 àdi arubarika da gbē manano ben.

34 Àdi lalandidenō lalandi ke,
 ama à gbēke vī kũ zīdabusarino.

35 Ōndōde dì bèere le,
 yōnko sō àdi wé'i da a zīdaa.

4

Gbē zōkō lédamma

1 Ma nēno, à gbē zōkō lédamma ma,
 à laakari dōa de à asānsi le.

2 Dōna sūsun maten daáre,
 àsun pā kpá ma yādannenairo.

3 Kũ má kun né ũ ma de oī,
 má busana ma da né mēn do légelege ũ.

4 Ma de yā dàmenē à pì:

Ñgō ma yā kũna n swēē gūn,
 ñ ma yāditenano da ñnigō kun.

5 Ñ ōndō kũ ñgō dōna vī,
 ñsun sāsai ñ pā ma yānero.

6 Ñsun pā kpá ōndōiro, ani n dākpā,
 ñgō yei, ani o kúmma.

7 Ñ ōndō kũ, àkūme yā sīnda pínki mì ũ,
 ñ dōna wete kũ aruzeke kũ ñ vīo pínki.

8 Ñ a kũ gbāngbān, ani n kara,
 ñ a kũ ɔplapla, ani bèere línne.

9 Anigō de fūra mana ũ n miia,
 anigō denne kifura gakuride ũ.

10 Ma né, ñ sã kpá ma yã,
 ñ yã pì da, n wèndi nigō gbàna.

11 Ma òndō zé m̀nnne,
 ma n da yã mana zén.

12 Tó nten táa on, póke ni kpánnero,
 tó nten bàa lén, ñni gè síro.

13 Ñgō ma lédamma kũna, ñsun gbarero,
 ñ a kũ gbàna, zaakũ àkũme n wèndi ũ.

14 Ñsun yāvānikerinŋ zé séro,
 ñsun té gbē vāninŋ zéiro.

15 Ñ pāñne, ñsun nammaro,
 ñ kēm̄ma ñ n gena ke.

16 Tó odi vāni le ò kèro, òdi i oro,
 tó odi gbē le ò kari boro, i dì gē ñ wénlo.

17 Zaakũ vānikenaame ñ pób̄le ũ,
 wétāna gbēn̄oame ñ póm̄ina ũ.

18 Gbē mananŋ zé de lán gud̄naa bàme,
 a gupura dìgō bo lán ifāntē bonaa bà.

19 Yāvānikerinŋ zé de lán gusira níkiniki bàme,
 òdi pó kũ à tò òdi gè sí d̄oro.

20 Ma né, ñ laakari d̄o yã p̄in̄o,
 ñ sã kpá ma yã'onn̄enaaa.

21 Ñsun kpá sākotoro,
 ñgō kũna n swè̄e gūn.

22 Zaakũ à de wèndi ũ gbē kũ à lè à kũnaane,

à de mè pínki aafia ũ.

²³ A kũ à denla ñ laakari dɔ n swè yāa,
zaakũ wèndi zĩni bò swè kĩnaame.

²⁴ Ñ bo yāvāni'onan,
ñ mì kē yālekperε'onaaa.

²⁵ Ñ wé dɔ n arε,
ñ gu gwa n kuru súsú.

²⁶ Ñ zé sé súsú,
n yākenanɔ pínki ni bo mana.

²⁷ Ñsun na ɔplai ke ɔzeiro,
ñsun gbá péte yā vāni zénlo.

5

Laakarikεna karuaai

¹ Ma né, ñ laakari dɔ ma dōnaaa,
ñ sã kpá ñ ma ɔndɔ yā ma,

² de ñgɔ kú n laakariia,
dōna yā nigɔ kú n lén.

³ Karua yā'onaa ñgɔ nna lán zó bàme,
àdi ñ gáte kũ lénnao,

⁴ ama kpεkpε àdi keñne kyàkyā lán sewε bà,
àdi ñ zɔ lán fēneda lénna kpa plade bà.

⁵ A zé dì mì pé kũńwo gaa,
àdi si kũ gbē kũ ò téinɔ gyāwān.

⁶ Àdi laasun lé wèndi zéaro,
à dɔ a zã zé pìiaro.

⁷ Ma né, ñ sã kpá ma yāi sà,
ñsun kpε li ma lédammanero.

⁸ Ñ pã nɔgbē dí takanε zãzã,
ñsun na a be gānuleiro,

⁹ de n bèere sún gɔ gbē pāndenɔnero,

de ñsun n wèndi kpá gbě pāsĩnɔaro,
 10 de n aruzekɛnɔ sún gɔ dakenɔnɛro,
 de n zĩ àre sún gɔ ɔn pānde bedenɔnɛro.

11 Ìnigɔ nda n gɔrɔ lakanaaa,
 ìni fěfě n gbāna ni láka.

12 Ìni pi: Ma gi lédammai fá!
 Ma dɔkena kũ foruo mé à tò.

13 Mádi arufannanɔ yá'onnɛna maro,
 mádi sã kpá ma yādannerinɔiro.

14 À gò fíti kũ mà kpe bo
 andunia dagura.

15 Ñ n zĩda orozã í mi,
 ñ ze kũ n zĩda lògɔ'io.

16 N í kɔtɛna bàai manaro.
 N í bona gānulea zé vĩro.

17 Ñ tó àgɔ de n nanɔ pó ũ ado,
 àsungɔ de gbě pānde pó ũro.

18 Luda arubarika da n íboki pìn,
 ñ pɔnna ke kũ n kefennakɛgɔrɔ nɔo.

19 N gā yenyĩde! N bikyao mana!

Ñ tó a bāndaragana gɔ kennɛ nna,
 ñ a yenyĩ ni de lákũ gu digɔ dɔ nà.

20 Ma né, bóyāin ìni karua ni deɛ?

Bóyāin ìni bāndara gá kũ gbě pānde nɔoo?

21 Bisāsiri yākɛna ke utɛna Dikirinɛro,
 àdigɔ zé kũ à sè dɔ pínki.

22 Yāvānikeri taari dì bà kpákpanɛ,
 a durunna dì a kũ.

23 Lédammamanasari ni a kpá gai,
 a yōnkɔke zōkō ni a sātɛ.

6

Fīna kū ma'āo kū bisāsiri pāo yā

¹ Ma né, tó n n gbēdake fīna dì n musu,
tó n zenkpeke sè gbēne,

² tó n lé n ásarú kè,
tó n yā'ona n da yān,

³ ñ ke dí bà, ma né, ñ lé bo yā pìn,
zaakū n na n gbēdake ɔĩ.

Ñ gé ñgō zeze n gbēdake pìii,
ñ kúte kene.

⁴ Ñsun tó i gē n wé gūnlo,
ñsun tó n wébara tikisi kūro,

⁵ ñ n zīda sía lākū gā dì n kē nà,
lākū bā dì bo gbàgìdikpakpari ɔn nà.

⁶ Ma'āde, ñ gé blènɔ gwa,
ñ a yākena tàasi ká ñni ɔndō kū.

⁷ À don'arede vīro,
à gbē zōkō ke dikiri vīro.

⁸ Àdi zàna zī di sakareme,
àdi a pòble kakara pókēgɔrɔa.

⁹ Ma'āde, ñnigō wutena ari bɔreɛ?
Bɔren ñni vu inn?

¹⁰ Ndi kamma bo fíti ndi i o fíti,
ndi wúte fíti ɔkpana n kùseɛa.

¹¹ Takasi ni gēnyī lán kpāni wédewe bà,
pókīamma nni summa
lán gbē kū à gōkebo kūna bà.

¹² Bisāsiri pā bi gbē vānimɛ,
àdigō kure kū ékeo da a lén.

¹³ Àdi yā o kū wéoo kū ɔo,

àdi sèeda kéńne kū gbáo.

14 Manafiki mé à a nèse pana,
yā vāni laasunnn àdigō lé gɔɔ sīnda pínki.

15 Abire yāi kisira ni sua lézammanaa sari,
kakatena ni gēi kānto, anigō futena vīro.

16 Yā mèn suddo kun kū Dikiri zāagu,
à kà se suppla kū à denε tē ũ.

17 Zīdabinaa, éketonaa, taarisaride denaa,

18 yā pāsī laasunlenaa, wāna vāni,

19 sèeda éketona kū danεɔ dɔkōanaao.

Laakarikena zinakenaai

20 Ma né, ngō n de yāditenanɔ kūna,
ńsun pā kpá n da yādannenaaairo.

21 Ngō kūna n swēε gūn,
ngō dana m̀wakare ũ.

22 Ani donne are n táa'onaa gūn,
ani n dākpā n wutena gūn.

Tó n vu, ani lé damma.

23 Zaakū yāditena pìnɔ bi fitilame,
yādannenaa pì bi gupurame,
lédamma kū foruo bi zé wèndideme.

24 Ani n sí nɔgbē vāni ɔĩ,
ani n bo gbē pānde nɔ yānnanna'onnenan.

25 N̄sun a manake ni dero,
ńsun tó a wékpāntē n kūro.

26 Karuaa dì n̄ ke kori,
gbē pānde nɔ s̄ àdi n̄ wèndi bèere kate.

27 Tó gbē té sè à dà a pɔten,
a pókasa ni gí té kūi yá?

28 Tó gbē gèsee pète téyɔa,
ani gí a kpátai yá?

29 Len à de le kũ gbẽ kũ à gè a gbẽdake nɔiio,
 zaakũ tó à ɔ kèa, ani bo páro.

30 Tó nà ten gbẽ de, tó à kpáni ò,
 òdi a yā da pā yá?

31 Tó ò a kũ, ani a fīna bo leu suppla,
 ani pó kũ à vī a ɔnn kpá pínki.

32 Zinakeri laasun vīro,
 gbẽ kũ àdi abirekũ ke di a zīda kakateme.

33 Gbēna mana kũ kpebonaaoomε a baka ũ,
 a tó vāni ni kēaro.

34 Zaakũ gōgbẽ nēsεgōba mé ani su kũ pofēo,
 tó àten fīna bońma, ani n wēnda dōro.

35 Ani kútekebo ke síro,
 bee tó à gba zōkōo dāne, ani weiro.

7

Laakarikena karuaai

1 Ma né, ñgō ma yāno kũna,
 ñ ma yāditenano da n nēsεn.

2 Ñgō ma yāditenano kũna ñnigō kun kũ wëndiio,
 ñ laakari do ma yādannεnaaa lán n wéne bà.

3 Ñ da n ɔne a tānka ũ,
 ñ kē n swēεa lākũ òdi kē anloa nà.

4 Ñ o ɔndōne n dāren a ũ,
 ñ asānsi sísi n gbẽ ũ.

5 Ani n sí bona karua ɔĩ,
 ani n bo gbẽ pānde no yānnanna'onnenan.

6 Má zεna ma kpé wondoo gūn,
 maten bàai gwa.

7 Akũ ma gō gbāna kenɔ è, ɔndō kīamíma,
 kefenna ke kú n té, à laasun vīro.

- 8 Àten likara karua gānulea,
 àten wakalokū kekēi a be kpa
 9 zaa ifāntē letenaao ari gwāani,
 ari gu gèe à sira kù manamana.
 10 Akū nōgbē pìi bō à sù daale ɔ̄ndɔ'ɔ̄ndɔ,
 àten ɔ má a zīdaa lán karuaa bà.
 11 Kūgbānademe, à wé'isari vī,
 a pòrɔ dì péte bero.
 12 Zīkenɔa àdigō kú zédan, zīkenɔa gānulea,
 àdigō kpáte ke zérankpakɔa.
 13 Akū à kefenna pìi kù à lé pèa,
 à wékpāntē mātēi à pì:
 14 Sáabukpa sa'ona kúma yā,
 akū ma lé kù ma gbēe pì fīnaa bō gbāra.
 15 Ó kō'ena yāin ma boi,
 mateni n wete ma n e la sō.
 16 Ma bōrɔgɔ kpáte ma gādoa
 kū Misila būsū biza wé manao.
 17 Ma turare'i fāke ma wútekia
 kū ò kè kú lí'ɔ gbī nnao kú lítēkēeɔ.
 18 Ñ mó ò yenyī ke ari gu gé dɔɔ,
 ò ó pɔyeina ke ari à mówá.
 19 Zaakū ma zā kú bero,
 wēte kū à gèen zā.
 20 À ɔgɔsɔnɔ yī à gèeɔ,
 ari àgō gé su mɔ ni ke papana.
 21 À a swēe blè kū yā dasi fānaao,
 à gā nàa kū yānnanna'onaaɔ.
 22 Akū kefenna pìi bō à tēi gōnɔ,
 lán zù kū òten gé a kùtu kpá bà,
 lán gā kū àten gbá péte goron bà,

23 lán bã kũ àtɛn wǎ à sì gbèsaan bà.
 Adi dǎ kũ a a zĩda kpà gairo,
 ari kàa gèɛ à a swèɛ kũ.

24 Tera sà, ma nénɔ, à ma yǎ ma,
 à laakari dɔ yǎ kũ àtɛn bo ma lénwa.

25 Àsun tó á laasun tá a kĩnaaro,
 àsun sǎtɛ à gē a zénlo.

26 Gbē kũ à n̄ né à n̄ kakatɛnɔn dasi,
 gbē kũ à n̄ dɛdɛ pìnɔ lé vīro.

27 A bɛ bi mira zédame,
 àdi gē kũńwo gyǎwǎn kpénɛn.

8

Indǎ tɛni ó sisi

1 Indǎ mé àtɛn lé zuwáiroo?
 Wézē mé àtɛni ó sísiroo?

2 À kú s̄is̄i musu zé kpado,
 à zena zérankpakōa.

3 À kú wētɛ b̄ĩnilɛ s̄arɛ,
 a kòto dɔ b̄ĩnilɛ p̄i gbàɔ k̄ĩnaa.

4 Gbēɔ, ákōɔ matɛni á sisi,
 bis̄as̄ir̄inɔ, matɛn lé zuái.

5 Nigáz̄ĩk̄er̄inɔ, à laakari wɛtɛ àgō vī,
 yōnk̄ɔɔ, à tó àgō laasun vī.

6 À s̄ǎ kpá, zaakū yǎ t̄ik̄isiin mani oáɛ,
 yǎ d̄òɔde mé ani bo ma lén.

7 Zaakū ma lé d̄i yǎpura o,
 ma zǎ yǎ v̄ānigu.

8 Yǎ kũ ò da ma lénɔn mana,
 n̄ ke manafiki ke s̄ǎtɛna vīro.

9 À s̄usu as̄āns̄inidenɔnɛ p̄ínki,
 à zé vī gbē kũ ò d̄ōna v̄inɔnɛ.

10 À ma lédamma sé de andurufula,
à dōna sé de wura manala.

11 Zaakū ōndō bēere vī de gbè bēere denla,
póke ni kúmma kū à kà a ūro.

12 Makū ōndō má laakari vī,
má yākena a zéa dōna vī.

13 Vīnakena Dikirineme zāna yā vānigu ū.

Ma zā zīdabinan kū īadānaao
kū kunna vānio kū yālekperē'onaa.

14 Lédamma kū fayayākenaao bi ma póme,
ma kīnaan gbāna dī bon kū asāsīnio.

15 Kīnanō dī kpata ble ma gāime,
kpatablerinō dī yāede dite kū ma gbānao.

16 Gbānadenō dī iko ke ma gāime
kū andunia kpatadenō nī pīnki.

17 Má ye gbē kū ò yemainōi,
gbē kū òdi ma wetenō mé òdi ma e.

18 Aruzeke kū gakurio kú ma oī
kū ḡgoda karanaao kū kunna nnao.

19 Né kū madī iñne sàna de wura manala,
karana kū madī keñne de andurufu swáswala.

20 Má té yā mana zén,
madī táa o zé súsu gūn.

21 Madī gbē kū ò yemainō gba pó,
madī nī aruzekekatēkinō pañne.

22 Dikiri ma ke a zī naanagōra,
ari àgō gé yā kū à kè zaa káakuno ke.

23 À ma dite zaa káakume,
zaa a naana gōra, de adī andunia ke kōro.

24 À ma i zaade ísira kunlo,
ísēboki ke kun gōro kūaro.

- 25 À ma i kpino ã,
 ari àgõ gé s̄is̄ino z̄ini péte,
 26 ari àgõ gé andunia káte,
 ke s̄ente ke bùsu wén do.
 27 Kū àten pó kū ò kú musuno ke,
 kū àten sarapura da ísira,la,
 28 kū àten legũ na musu,
 kū àten z̄ite í zé f̄õ,
 29 kū àten ísira lézeki ke
 de a í sún v̄ialaro,
 kū àten andunia káte, má kú gwe.
 30 Má kú a sare ɔz̄ikeri mana ũ,
 ma pɔ digõ nna a are lákū gu digõ dɔ nà,
 madigõ pɔnna ke k̄āo gɔrɔ s̄inda pínki.
 31 Ma pɔ digõ nna Dikiri anduniaa,
 bis̄as̄irino de ma pɔnnakebɔ ũ.
- 32 Tera sà, ma néno, à ma yā ma,
 arubarikaden gb̄e kū à ma zé kūna ũ.
 33 À ma lédamma ma à ɔndõ kū,
 àsun p̄ā kpáiro.
 34 Arubarikaden gb̄e kū àten s̄ā kpá ma yāi ũ
 kū àdigõ ma wete ma kp̄éleleá,
 kū àdigõ ma d̄ā gɔrɔ s̄inda pínki.
 35 Zaakū gb̄e kū à ma e w̄endii è,
 anigõ nna kū Dikirio.
 36 Gb̄e kū à kùramai yā v̄ani ì a z̄idaneme,
 gb̄e kū à z̄āmagunɔn ye gaim̄e.

9

ɔndõ kū ȳōnkɔkeo

- 1 ɔndõ a kpé bò,

à a gbègbano à mèn suppla à pètepete,

² à nòbòò dè à sèwè bà,
à pòblenò soru kè à kàte.

³ À a nòkpare zīkerinò zī,

àten lé zu wēte sīsī mīsōntea à pì:

⁴ Àkōnò fayasaridenò à era à mó la!

Àkōnò laasunsaridenò maten oáre,

⁵ à mó à ma pòble ble,

à wē kū ma bà mi.

⁶ À á yōnkòke tó, anigō kun wèndiio,

à taa o wēkēna zén.

⁷ Gbē kū àten lalandide da zéa ten sōsō weteme,

gbē kū àten kpākē yāvānikeriii ten taari wete a
zīdaneme.

⁸ Ñsun kpākē lalandideiro, ani ke kūnwo ñni,

ñ ñndōde da zéa, anigō yenyī.

⁹ Ñ yā da ñndōdenē, a ñndō nigō din,

ñ yā o gbē mananē, a dōna ni kara.

¹⁰ Vīnakena Dikirineme ñndō naana ũ,

Luda kū à kú adona dōnaame wēkēna zé ũ.

¹¹ Zaakū ñni gī ke ma gāi,

n wèndi gbàna ni kara.

¹² Tó ñ ñndō, n zīdaneme,

tó lalandidemē n ũ, n mii musu.

¹³ Yōnkòke de lán nògbē léde bàme,

à ñndō vīro akūsō à yāke dōro.

¹⁴ Àdi vute gbàaa a kpélelea,

a kpé kú wēte sīsīia,

¹⁵ àten lé zu gbē kū òten gētenci,

àten pi gbē kū ò té zén súsunone:

16 Ákōnŋ fayasaridenŋ à era à mó la!
 Ákōnŋ laasunsaridenŋ, maten oáre,
 17 í kpāni minaa ògō nna,
 póbленаa asiri gūn bi zómε.
 18 Gbē pìnŋn dō kū abire bi gyāwān zénlo,
 gbē kū yōnkŋke n̄ sisinŋ s̄i gyāwān tōnŋwεen.

10

Sulemanu yáasinŋ

1 Né ōndōde d̄i tó a de pŋ ke nna,
 né yōnkŋ d̄i a da n̄sεε yakanε.
 2 Ōgŋ vāni d̄i àre kero,
 yākena a zéa d̄i n̄ sí ga ōi.
 3 Dikiri d̄i tó nà gbē mana dero,
 àdi yāvānikerinŋ tē pŋ kū ò yeii.
 4 Ō ma'ade d̄i su kū takasio,
 zīkena ōplapla mé àdi su kū aruzεkeo.
 5 Né kū àdi pŋwε kakara sakare bi laakaridemε,
 né kū àdi i o pŋkēgŋrŋ wé'i vīro.
 6 Gbē mana m̄i ògō arubarika vī,
 yā pāsī d̄i yāvānikeri lé pa.
 7 Gbē mana d̄i ga kū a tóro,
 yāvānikeri tó d̄i kakatεmε.
 8 Ōndōde d̄i zī ke yāditenanŋa,
 yābŋteri d̄i a zīda nε.
 9 Gbē kū àdi yā ke a zéa kú a laakariia,
 yāvānikeri yā ni bo gupuraa.
 10 Gbēgwana kū wédoo d̄i su kū yāo,
 gbē kū àdi yā ute a n̄sεε gūnlo mé àdi ibεre m̄i dε.
 11 Gbē mana lé bi ísēboki wēndidemε,
 yā pāsī d̄i yāvānikeri lé pa.
 12 Zāngu d̄i fiti da,

enyĩ dì lá kúte taari s̄inda pínkila.

13 Ōndō yā òìgō kú laakaride lén,
flāan fayasaride pó ū a kp̄ea.

14 Ōndōrinō òì dōna z̄ĩ di,
laakarisaride lé òì a kakate araga.

15 Ōgode aruzek̄e òìgō den̄e lán w̄ete b̄ĩnide bà,
takaside takasi s̄ō àdi a kakate.

16 Gb̄e mana láada òì sun̄e k̄ū w̄èndiio,
yāvānik̄erii àree òì w̄étāmma in̄e.

17 Gb̄e k̄ū àdi lédamma ma òì w̄èndi zé m̄óñne,
gb̄e k̄ū àdi p̄ā kp̄á foruii òì n̄ s̄āte.

18 Gb̄e k̄ū àdi zāngu ute bi ékedeme,
gud̄eri bi yōnkōme.

19 Yā dasi b̄otenaa òìgō durunna sariro,
gb̄e k̄ū àdi a lé k̄ū bi laakarideme.

20 Gb̄e mana n̄en̄e de lán andurufu swáswa bà,
yāvānik̄erii n̄es̄ee b̄eere v̄ĩro.

21 Gb̄e mana yā'onaa òì gb̄e dasinō da z̄éa,
laakarisaride òì ga fayasarike ḡūmm̄e.

22 Dikiri arubarikaa òì n̄ ke aruzek̄ede ū,
z̄ík̄ena k̄ū wario òì p̄óke kararo.

23 Vānik̄ena de yōnkōne k̄ōk̄ōyā ū,
ōndō òì ke laakaridene n̄na.

24 Yā k̄ū yāvānik̄eri ten v̄ĩna ken̄e mé ani a le,
Luda ni pó k̄ū gb̄e mana yei kp̄áa.

25 Tó z̄aga'īa k̄àka à ḡè, yāvānik̄erinō òìgō kun doro,
gb̄e mana z̄ĩni òìgō p̄etena ḡōrō s̄inda pínki.

26 Lákū lemu kp̄àkp̄ā òì ke sakaane nà,
lákū túsuk̄pe òì ke w̄éne nà,

l̄en ma'āde de le gb̄e k̄ū ò a z̄ĩn̄one.

27 V̄ĩnak̄ena Dikirin̄e òì w̄èndi gb̄āna kara,
yāvānik̄erinō s̄ō, n̄ w̄èndi nigō kutume.

28 Gbē mananŋ wé òìgŋ ò pŋnnai,
yāvānikerinŋ sŋ, wédŋina ni n̄ n̄.

29 Dikiri zé de uteki ū gbē mananŋn̄,
yāvānikerinŋ sŋ, àdi n̄ kakat̄m̄.

30 Oni gbē mana fute a gbèn zikiro,
gbē vāni sŋ ani vuteki e b̀sunlo.

31 Ōndŋ yā ò bo gbē mana lén,
l̀vānide sŋ, oni a n̄n̄ z̀k̀r̄m̄.

32 Gbē mana yā k̄ à k̄ s̄io ò ōn̄e ò,
yāk̀p̄dangara'onaa òìgŋ da gbē vāni lén.

11

1 Dikiri zà p̀ȳŋna k̄ manafikion,
kilooȳŋna s̀sun à yei.

2 Z̄idabina ò su k̄ wé'io,
z̄idabusanaame ōndŋyā ū.

3 Gbē mana n̄s̄epura ò a da z̄éa,
nāanisaride n̄s̄e vāni ò a yaka.

4 Aruz̄eke àre v̄i yāk̀p̄atek̄eḡr̄ z̄iro,
yāk̄ena a z̄éa sŋ àdi n̄ sí gaa.

5 Taarisaride manak̄ena ò z̄é poron̄e,
yāvānikeri yāvānikena ò a n̄.

6 N̄s̄epurade manak̄ena ò a bo,
nāanisaride p̀n̄id̄ena sŋ àdi a k̄.

7 Tó gbē vāni ḡa, a wédŋina ò m̄ ò,
p̀ k̄ à nāanikena a gbānaḡr̄ ò láka p̄n̄ki.

8 Gbē mana ò bo w̄t̄m̄man,
ak̄ gbē vāni ò ḡn̄ a ḡn̄e ū.

9 Ludayādarisari lé ò a gb̄dake yaka,
ama òn̄na ò gbē mana bon.

10 Tó gbē manan̄n̄ k̄ n̄n̄amanan, w̄t̄ òìgŋ n̄na,
tó gbē vāninŋ ḡaga, òdi ayuwii k̄.

11 W̄t̄ ò kara n̄s̄epuradenŋ ḡai,

gbē vāninŏ lé dī wēte de.

¹² Fayasaride dī a gbēdake fobo,
laakaride dī a lé kū.

¹³ Kōrōmōtōde dī bo kū asiriyāo gupuraa,
gbē náanide dī n̄ asiri ta.

¹⁴ Don'arēdesarike dī tó gbēnŏ fu,
yākekēri dasinŏ dī tó ò zī ble.

¹⁵ Tó n gbē pānde fīna dī n musu,
wētāmma n leme,
gbē kū a ɔ bōten dī gō a laakariia.

¹⁶ Gbānamōnnerii dīgō aruzēke vī,
ama nōgbē nēsemanade dīgō bèere vīnne.

¹⁷ Sūrude dī mana i a zīdane,
gbē pāsī dī a zīda kpá waria.

¹⁸ Gbē vāni láada dīgō arubarika vīro,
yāmanatōrii dī àre e yāpura.

¹⁹ Kunna mana yāpura dī n̄ ká wēndiia,
tena yā vāni dī su kū gao.

²⁰ Dikiri tēeme nēsevānidenŏ ũ,
a pŏ dī ke nna taarisaridenŏa.

²¹ Yāpura, gbē vāninŏ ni bo pāro,
ama gbē mananŏ ni bo aafia.

²² Lákū wura tānka de nà alēde yīn,
lən nŏ mana ōndōsaride de le.

²³ Gbē mananŏ poyeina dī n̄ ká nnamanaaa,
gbē vāninŏ wédōinaa dī n̄ ne.

²⁴ Gbē kū àdi ɔ poro dī karana le,
gbē kū à gī pŏ kū à de à kpá kpáii dī gō takasimme.

²⁵ Bisāsiri arubarikade ni nna ma,
gbē kū àdi n̄ pŏyīda kū ni pŏyīda le se.

²⁶ Òdi gbē kū àdi pŏblewe ute láari bo,
òdi sa mana o gbē kū àdi yíarūmane.

27 Gbē kū àdi yā mana wete nigō nna kū gbēno,
gbē kū àdi yā vāni wete, yā vāni ni a le.

28 Gbē kū àdi a aruzeke náani ke ni léte,
gbē mana ni o tá lán lí láde bà.

29 Gbē kū à yā ì a onne ni gō kori,
yōnkō ni gō ɔndōde zò ũ.

30 Gbē mana yākenne bi lí wëndidemε,
gbē kū àdi gbēno le ɔndō vī.

31 Zaakū Luda di fīna bo gbē manane andunian,
oni ludayādarisariri kū durunnakeriio pó o do yá?

12

1 Gbē kū lédamma di kene nna ye dōnaai,
gbē kū foru di kene vāni mī vīro.

2 Gbē mana di Dikiri ponna le,
ama Dikiri di yā da manafikidela.

3 Vānikēnaa di gbēke zīni pétero,
gbē mana zīni yīgāyīgāna vīro.

4 Nō mana de a zāne lán fūraa bà,
nō wé'idammari denε lán mēkemunaa bà.

5 Gbē manano di pé yāzεdea,
gbē vānino lédamma manafiki vī.

6 Gbē vānino yā bi gbēdena yāme,
gbē manano lé sō àdi n bo.

7 Òdi gbē vānino lite n kpedangara ò mī de,
ama gbē manano onn di gō kun.

8 Òdi gbē tó bo a ɔndō lémmε,
òdi fayasaride gya bo.

9 Gbē futa kū à zīri vī sāna de
gbē kū àdi a zīda dite póke ũ akūsō à poble vīrola.

10 Gbē mana a pókādeno gwana dō,
gbē vānino dà pāsī kū n pōno.

11 Búbari aniade di gō kāna,

laasun k̄la gbē kū àdi pé gukoriaaa.

¹² Gbē vāni dì ɔgɔ vāni ni de,
ama gbē mana zīni digō mɔtɔ vī.

¹³ Gbē vāni lé vāni dì a kū,
ama gbē mana dì bo yāketen.

¹⁴ Lé mana dì n̄ ká pó manaa,
zī kū gbē kè, a àree dì sua.

¹⁵ Yōnko yākenaa dì kenε mana,
ōndōde sō àdi lédamma ma.

¹⁶ Yōnkɔ dì tó ò a pɔfē dō gōnɔ,
laakaride sō àdi sōsō daro.

¹⁷ Yāpura'orii dì yāzede o,
sèeda'ekede yā digō manafiki vīme.

¹⁸ Laasunsariyā dì n̄ swē zō lán fēneda bà,
ōndōde légbεε dì su kū aafiaao.

¹⁹ Yāpura kū ò òo digō gikena,
éke sō àdi gē zéla lán wé'ipakenaa bà.

²⁰ Manafiki kú vānilēkpakūsūrinɔ swèn,
gbē'aafiaweterinɔ mé ò ponna vī.

²¹ Vāni ke dì gbē mana lero,
gbē vāninɔ sō, yā dì dańla.

²² Dikiri tēεme ékede ũ,
a pɔ digō nna yāpuradea.

²³ Laakaride digō a dōna kūna a swèn,
yōnkɔ dì yā fayasari kpàkpa ke.

²⁴ Zīkena ɔplapla dì tó gbē kí ble,
ma'a dì gbē da zòblen.

²⁵ Kunna bídi gūn dì gbē sōpete,
yānna'onnenaa dì n̄ pɔ ke nna.

²⁶ Gbē mana dì a gbēdake da zéa,
gbē vāninɔ yākenaa dì n̄ sāte.

²⁷ Ma'āde dì a nòbɔ kā wawaro,

aniade dī laakari dō a pónōa.

²⁸ Kunna yāzede zén wèndi vī,
zé pì senaa dī ń kpá gairo.

13

¹ Né òndōde dī a de lédamma ma,
lalandide dī gí kpākēnaai.

² Légbē nna dī gbē ká pó manaa,
náanisaride dī ble a pāsī gūmmē.

³ Gbē kū àdi a lé kū dī a wèndi dākpā,
gbē kū a lé dī kúro dī a zīda yaka.

⁴ Ma'ade dī pó kū à yei lero,
aniade sō àdi nna ma.

⁵ Gbē mana zā manafikiyān,
gbē vāni dī wé'i darúma àdi ń kpe bo.

⁶ Manakenaa dī taarisaride sura ba,
vānikēnaa dī durunnakeri lite kpedangara.

⁷ Gbēkeno dī ń zīda dite aruzekede ū,
ama òdigō póke vīro.

Gbēkeno dī ń zīda dite takaside ū,
ama òdigō pó vī zōkō.

⁸ Aruzekede dī a zīda bo kū a aruzekedeo,
takaside sō àdi wétāmma lero.

⁹ Gbē manano gupura dīgō puna,
gbē vānino fitilaa dī gamma.

¹⁰ Zīdabinaa dī fiti da,
lédammamana dī tó ò òndō kū.

¹¹ Ōgo vāni dī gé aro,
ōgo kū ò lè ísimma gūn sō àdi kō.

¹² Wédōbinaa gikēnaa dī ń nèsee yaka,
pó kū ò yei lenaa dī su kū wèndi dufuo.

¹³ Gbē kū àdi yā daro ni yā le,
gbē kū àdi yā ma ni àre le.

14 Ɔndōde yādannenaame ísēboki wēndide ũ,
àdi n̄ bo ga bàn.

15 Wézē mana dì tó gbē dakare mìnnao,
ama náanisaridenɔ zé pāsī.

16 Laakaridenɔ dì yā ke kũ dōnaao,
yōnkɔ dì a fayasarike mōńne.

17 Ziri vāni dì gē yān,
ìba náanide dì su aafia.

18 Gina foruii dì su kũ takasio kũ wé'io,
lédammamanaa dì bèere líńne.

19 Pónidena lenaa dì n̄ pɔ ke nna,
ama yōnkɔ ye kēna yāvānikenaairo.

20 Gbē kũ à té Ɔndōrinɔii dì Ɔndō kũ,
gbē kũ à kakarana kũ yōnkɔnɔ dì yā le.

21 Kisira dìgō té durunnakerinɔi,
nnamaname gbē mananɔ àre ũ.

22 Gbē mana dì túbi tó a daikorenɔne,
durunnakeri aruzeke ni gō gbē manane.

23 Takaside bura dì póble ke manamana,
ama yākena lékperε dì tó à kurai.

24 Gbē kũ àdi a né gbēro zān,
gbē kũ à ye a néi dì a toto káaku.

25 Gbē mana dì póble à kā,
gbē vāninɔ nèsεε dìgō da kori.

14

1 Nɔgbē Ɔndōde dì ɔn kátε,
a fayasaride sō àdi ɔn fākōa.

2 Gbē kũ àdi yā ke a zéa Dikiri vīna vī,
gbē kũ àdi zé sé súsure sō àdi a gya bo.

3 Fayasaride léme a gbēbo ũ,
Ɔndōde yā'onaa dì a bo.

4 Tó zù kunlo, póble gbàa dìgō da korime,

òdi àre zōkō le kŭ zùnŋ gbānao.

⁵ Sèeda yāpurade dī ékε toro,
sèeda ékεde yā digō manafiki vī.

⁶ Lalandide dī kpáte kε òndōi à kurai,
yādōnaa araga laakaridenε.

⁷ N̄ kē yōnkŋa zāzā,
zaakū ìni dōna learo.

⁸ Ōndō dī tó laakaride laasun lé a zéa,
yōnkŋ fayasarikε dī a sātε.

⁹ Fayasaridenŋ dī taari kutεkena gya bo,
gbē mananŋ digō nna kŭ kōo.

¹⁰ Baadi a zīda yā'ūmmana dō,
gbē pŋna dīgō de gbē pānde pō ūro.

¹¹ Gbē vāninŋ ŋn ni mī de,
gbē mananŋ be ni ŋ tá.

¹² Zé ke kun àdi kε gbēnŋne mana,
ama a mīdeki bi gameε.

¹³ Bee yāadōnaa gŭn nēsεε dī yaka,
pŋna kun kŭ àdi mī de kŭ pŋsiraŋ.

¹⁴ Borukpεde yākenaa dī wī a musu,
gbē mana dī a yākenaa gbè le.

¹⁵ Laasunsaride dī yā sīnda pínki síme,
laakaride dī yā náani kε laasunlεnaa sariro.

¹⁶ Ōndōde dīgō vānikεnaa vīna vī àdi pāne,
yōnkŋ dī náani kpá a zīdaa àdigō wāna.

¹⁷ Pŋfērii dī yā futa kε,
manafikide dī zāngu i a zīdanε.

¹⁸ Ōndōsaridenŋ dī gō faya sari,
laakaridenŋ dī dōna kú fūra ũ.

¹⁹ Gbē vāninŋ ni mī natε gbē mananŋne,
yāvānikerinŋ ni kúte nēsεpuradenŋ kpéleleε.

²⁰ Takaside, bee a gbēdake dī zān,
ama aruzεkεde gbēnnanŋ dīgō dasi.

- 21 N gbēdake gyabona bi durunname.
Arubarikaden gbē kū àdi wēnda dō takasidenone ũ.
- 22 Yā vāni lékpakūsūrinō n sātenaroo?
Yā mana laasunlerinōn sūru vī kū náanio.
- 23 Mēkpana zīa dīgō àre vī,
yābōtena pā dì su kīanaao.
- 24 Ōndōdenō aruzekeme n fūra ũ,
yōnkōnō fayasarike dì su kū fayasariyāo.
- 25 Sēeda yāpurade dì gbē sura ba,
ama sēeda ékede yā manafiki vī.
- 26 Vīnakena Dikirine bi gbānaleki náanideme,
à de surabaki ũ a nēnōne.
- 27 Vīnakena Dikirine bi ísēboki wēndideme,
àdi tó ò bo ga bàn.
- 28 Tó kína gbēnōn dasi, àdigō gakuri vī,
būsugbēsarike bi kpatableri kisirame.
- 29 Gbē kū àdi pōfē líkaro wé kēna,
pōfērii dì a futake sé lei.
- 30 Laakarikipatena bi mè aafiaame,
zāngu dì mèkemuna zīmma.
- 31 Wēndade wētāmmarii dì a Kèri kpe bo,
takaside wégwarii dì a Kèri kpe ta.
- 32 Tó kisira sù, àdi yāvānikeri neme,
bee tó gbē mana gā, à uteki vī.
- 33 Ōndō dì vutēki le laakaride nēsen,
ama òdi e yōnkōaro.
- 34 Yāzede dì būsū sé lei,
durunna dì wé'i da gbēnōa, bee díme.
- 35 Zōbleri laakaride yā dì ká kínagu,
ama àdi a pōfē kipa a wé'idammariia.

15

- 1 Yāwemmanaa dì pōfē kpáte,

yā pāsī dì n̄ pɔ fē.

² Ɔndōde yā'onaa dì n̄ gba dōnaa,
ama yōnkɔ yā ògō faya sari.

³ Dikiri wé kú gu sīnda pínkia,
àdigō gbē vānino kū gbē manano tàasi ká.

⁴ Yābuse'onaa dì n̄ gba wèndi dufu,
yālekperε dì n̄ ká dε.

⁵ Fayasaride dì a de foru gya bo,
lédamamari sō à laakari vī.

⁶ Gbē mana ɔnn ògō aruzεε vī zōkō,
gbē vāni póno ògō yākete vī.

⁷ Ɔndōde lé dì dōna fā,
yōnkɔno sō, ò nèε vīro.

⁸ Dikiri tēεε gbē vānino sa'ona ũ,
ama gbē manano wékenaa dì káagu.

⁹ Dikiri zā gbē vāni yākenan,
à ye gbē kū ò té yāzedeinɔi.

¹⁰ Foru pāsīεε gbē kū à pā zéεε pó ũ,
gbē kū à ye lédamairo sō ani gamε.

¹¹ Lákū Dikiri gyāwān kū kakatenaao yā dō nà,
oni bisāsiri swē pó o dɔ yá?

¹² Lalandide ògō ye ò a gba laakariro,
àdi gé ɔndōrino kīnaaro.

¹³ Nèεε nna dì tó ān gō werena,
nèεε yakanaa dì gbē mē dε.

¹⁴ Laasunde dì dōna wεε,
yōnkɔ dì yāfayasari mómɔ.

¹⁵ Gɔɔ sīnda pínki ògō pāsī wēndadenεε,
pɔnnade ògō kú dikpe gūn.

¹⁶ Pó vīna fīti vīnakena Dikirinεε gūn
mana de aruzεε zōkō kūna wari gūnla.

¹⁷ Dò pā blena yenyī gūn

mana de ǹb̀b̀ ǹsɪde sona kũ zānguola.

18 P̀f̀r̀ii d̀i fiti da,
ǹèèỳidade d̀i zuka m̀i d̀e.

19 Ma'āde zé d̀ig̀ō deǹe l̀èkara ũm̀e,
gb̃e mana zé bi zédame.

20 Né ̀nd̀ōde d̀i tó a de p̀ō k̀e nna,
bisāsiri ỳōnk̀ō d̀i a da gya bo.

21 Yāfayasarii d̀i k̀e laasunsarideǹe nna,
laasunde d̀i zé sé s̀usu.

22 L̀èkpak̀ūsūnasari d̀i yā gboro,
lédammari dasiǹō d̀i tó yā k̀e.

23 Yāwemmanaa d̀i a òri p̀ō k̀e nna,
yā'ona a g̀ōr̀ōaa d̀ig̀ō nna fá!

24 Ẁèndi zé d̀i gé kũ laakarideǹō musu
de òsun sí gyāwānnlo yāi.

25 Dikiri d̀i z̀idabiri ̀n wí,
àdi gyaaǹō gulezèki dāk̀pā.

26 Dikiri zà laasun vānin,
yānna'onaa d̀i keǹe gbāsīro.

27 ̀g̀ōvāniweterii d̀i wari d̀ō a ̀nnwa,
gb̃e kũ à zà gusaregban nig̀ō kun aafia.

28 Gb̃e mana d̀i laasun lé yā kũ ani wem̃maa,
yā vāni d̀i bo gb̃e vāniǹō lén g̀ōǹō.

29 Dikiri zà kũ gb̃e vāniǹō,
àdi sā kpá gb̃e manaǹō aduak̀enaai.

30 Ānwerenaa d̀i ǹ p̀ō k̀e nna,
baaruu nna d̀i ǹ wá were.

31 Gb̃e kũ àdi sā d̀ō aafia lédammai
nig̀ō bede ũ ̀nd̀ōriǹō t́e.

32 Gb̃e kũ à g̀i foruii zà a z̀idan,
lédammamari s̃ō àdi g̀ō laakaride ũ.

33 Vīnakena Dikiriǹe d̀i ̀nd̀ō dañ̀e,

zĩdabusanaa dì b̀̀ere línn̄e.

16

- ¹ Bisāsiri dì yā dite a sẁ̀n,
ama a m̀̀denaa dì bo Dikiri l̀̀mme.
- ² Baadi dì a yāken̄a e maname,
ama Dikiri dì n̄ ǹ̀segũnyān̄o yō à gwa.
- ³ N̄ yā kũ n̄ten ke na Dikiri oĩ,
n p̄oyeina ni bo mana.
- ⁴ Dikiri p̄ó s̄inda p̄ínki k̀̀e a p̄oyeina yāime,
yāvānikerin̄o p̄ón w̄étāmmaḡo ũ.
- ⁵ Dikiri t̀̀eme zĩdabirin̄o ũ,
yāpura, oni bo páro.
- ⁶ Gb̄eke kũ náanio dì lá ká taarila,
v̄inakena Dikirin̄e dì tó ò p̄ā yā vānin̄e.
- ⁷ Tó gb̄e yākenan̄o k̀̀e Dikirin̄e nna,
àdi tó a iber̄en̄o ke k̄āao nna se.
- ⁸ P̄ó f̄iti lena manakenaa gũn
mana de àre vāni z̄ók̄o lenala.
- ⁹ Bisāsiri dì zé kũ àten sé laasun lé,
ama Dikiri dì a g̀̀ese da zéa.
- ¹⁰ Lákũ kína dì yā dite Luda ḡēne ũ nà,
à mana a yā bo yāzede k̄pero.
- ¹¹ Zaka mana kũ kiloo s̄usuo bi Dikiri p̄óme,
p̄ótikisigwabo s̄inda p̄ínki bi a p̄ókenan̄ome.
- ¹² Adi k̄ó sío kína yā vāni kero,
òdi kpata z̄ini p̄éte yāzede musume.
- ¹³ Yāzede'orii dì ke k̄inan̄e nna,
àdiḡo ye yāpura'orii.
- ¹⁴ Kína p̄of̄e de lán ga z̄irii bàme,
ama ònd̄ode dì a té de.
- ¹⁵ Kína ān werenaa òiḡo aafia v̄i,
a manakenn̄ena de lán p̄ót̄ḡo legũ bàme.

16 Ɔndōkūna mana de wurala zã,
gōna laakaride ũ bèere vī de andurufu manala.

17 Gbē mana zé kū àdi sé pà zé vānine,
gbē kū à a zīda kūna dō dì a wèndi dākpa.

18 Īadānaa dì su kū letenaao,
zīdabinaa dì su kū kakatenaao.

19 Zīdabusana talakanŋ té mana
de baka konna kū zīdabirinŋla.

20 Gbē kū àdi yā'onnenena ma dì yā mana le,
Dikiri nāanikeri dīgō ponna vī.

21 Gbē kū a nèse panan òdi sísi laakaride,
gbē kū a lé nnan òdi a yādōna zé e.

22 Laakariime wèndi mì ũ gbē kū ò vīnŋne,
fayasaridenŋ yāfayasari dì wé tāmma.

23 Ɔndōde laasun dì a lé da zén,
a lé dì tó ò a yādōna zé e.

24 Yānna'ona bi zómē,
à nna nèsen akūsō àdi mè gba aafia.

25 Zé ke kun àdi ke gbēnŋne mana,
ama a mīdeki bi game.

26 Búbarii nèsee dì a da zīn,
zaakū nàa dì té káime.

27 Gbē pā dì yā vāni gōgō,
a légbē de lán té kū àten kū bàme.

28 Gbē dōrŋsaride dì fiti da,
kōrŋmōtōde dì gbēnnanŋ kēkōa.

29 Gbē pāsī dì manafiki ke a gbēdakenē,
gbasa à a da zé vānin.

30 Gbē kū àten wé lé laasun dīgō kpēdangara,
gbē kū àten lézuki ke zè kū yā vāniome.

31 Mikā pura bi fūra gakurideme,
manakenaa dì ní káa.

32 Nēsēyīdade mana de zīkarila,

gbē kū à a zīda kūna dō mana de wētēsirila.

³³ Òdi yā gbēka kū ɔgɔ purao,
ama a bɔkɔtenaa dī bo Dikiri kīnaame.

17

¹ Burodi kusu kori sona yākete sari
mana de nòbɔgbēna ɔn fitidenla.

² Zò laakaride nigō gbāna vī né wé'idammarii musu,
anigō baka vī ɔn túbi gūn.

³ Òdi andurufu kū wuraa baasa,
ama Dikiri dī n̄ swēē tàasi ká.

⁴ Gbē vāni sā dīgō nna kū yādɔɔsario,
ékede laakarii dīgō kú gbēpiriia.

⁵ Gbē kū àdi takaside fobo dī a Kèri gya bo,
gbē kū àdi gbē yáa dɔ kisiraa ni bo pāro.

⁶ Daikorenɔme n̄ dizinɔ gakuri ũ,
denɔme n̄ néné ãdábɔ ũ.

⁷ Yázedé'onaa dī kō sí kū yōnkɔoro,
éke dī kō sí kū bèereedeoro.

⁸ Gusaregba de yɔbande ũ a dàriine,
gu kū à liten pínki a tá dīgō nname.

⁹ Gbē kū à lā kù taarila ten yenyī weteme,
yāzīfuteri sō, àdi gbēna kēkōa.

¹⁰ Ɔndōde dī kpākēnyīna ma,
ama yōnkɔ dī gbēna gèn baaakō daro.

¹¹ Yā vāni dī do sāgbānadene are,
oni zīri wēndadōrisaride gbarēa.

¹² Dakarena kū músu kū ò a néné sètēo
sāna de dakarena kū yōnkɔo a yōnkɔke gūnla.

¹³ Tó gbē yā mana fīnaa bò kū yā vānio,
yā vāni ni kē a ɔnnwaro.

¹⁴ Lékpakōana naana de lán íze wēnaa bàme,
n̄ bo gwe ari fiti gō gé fute.

15 Yā nna kpana taaridea kū yādana taarisaride-
lao,

Dikiri zā yā birenɔn pínki.

16 Bó àreen yōnkɔ vī ɔgɔblena kyódōnaa musuu?

Zaakū à nèse vīro.

17 Gbēnna yenyī dìgō kun gɔrɔ sīnda pínki,

vīni kū dakūnanɔ kun n yā dōkōnena yāime.

18 Yōnkɔ dì gbē fīna di a musu,

àdi zenkpeke sé a gbēdakenɛ.

19 Gbē kū à ye fitiii ye durunnaimɛ,

gbē kū à a gānule bò yàasa dì kisira wete a zīdanɛ.

20 Laasunkpedangarade dì yā mana lero,

léfɔtɔde dì léte à da yān.

21 Yōnkɔ da pɔ dìgō sirame,

fayasaride de pɔ dìgō nnaro.

22 Nèse nname eze mana ũ,

pɔsira dì n fēfē.

23 Yāvānikerii dì gusaregba sɔtɔ a utan,

de à yāzede mì deo yāi.

24 Laakaride wé dìgō kú ōndōa,

ama yōnkɔ wépeki dìgō zāmɛ.

25 Né yōnkɔ dì tó a de pɔ gō sira,

àdi a da'ina nèsee yaka.

26 À mana ò wé tã taarisaridearo,

bèere de gbēna a nèsemana yāi zé vīro.

27 Gbē kū àdi a lé kū dōna vī,

nèseyīdade dìgō laakari vī.

28 Bee yōnkɔ, tó à yītena, òdi a dite ōndōde ũmɛ,

gbē kū àdi a lé kū bi laakaridemɛ.

18

¹ Zīda poyeina dì do gbē kū àdi kēmmanɛ are,

àdi gí lédamma sīnda pínkii.

² Yōnkō dī pōnna kē laakari yā musuro,
yā kū à bō a lén àdi o.

³ Vānikēnaa dī su kū gbē gyabonaame,
kpeboyā dī su kū wé'io.

⁴ Bisāsiri légbē bi í lōkotoome,
swa'i bàasinaame, ísēboki wèndideme.

⁵ Kēna vānikeriine kèkēkē
ke yākena taarisaridene lékpere manaro.

⁶ Yōnkō lé dī a da fitin,
a yā'onaa dī a kpá gbēnaai.

⁷ Yōnkō lé dī a yaka,
a yā'onaa dī a kū lán tankute bà.

⁸ Gbēpiri yā dī kēne lán zó bà,
àdi gē lén dō ari nēsēē gūn.

⁹ Gbē kū àdi pā kpá a zīi bi
ásarude dakūname.

¹⁰ Dikiri tó bi uteki leime,
gbē mana dī bàa lé à gèn à aafia le.

¹¹ Ōgode aruzēē denē lán wēte kū ò lèkara likai bà,
lán bīni kū oni fō ò didiario bà.

¹² Zīdabinaa dī su gbēne kū letēnaao,
zīdabusanaa dī su kū bèereeo.

¹³ Gbē kū àdi wem̄ma sākpanaa sari,
yōnkōkē kū kpebonaao gōne.

¹⁴ Kāgbānake dī gbē gba gbāna gyāpeea,
ama dí mé ani pōsira fō?

¹⁵ Laakaride dī yā dada a swèn,
ōndōde sā dīgō dō dōnaai.

¹⁶ Gba kū gbē dāa dī zé kēkēne,
àdi zé wēne gena gbē zōkōnō kīnaa.

¹⁷ Gbē kū à yā ò káakun òdi a gwa yānnade ū,
ari a ibere gō gé a éke bo.

18 Líkpanaa dì fiti mì de,
àdi gōsa gbānanaŋ kpaate.

19 Dane kū ò taari kēne yā digō gbāna lán bīni bà,
ń fiti de lán zékakana kū lèeo bà.

20 Yā'ona dō dì su gbēne kū kānaao,
a légbēe dì tó pó móa.

21 Ga kū wēndiio kú lémmē,
gbē kū à ye yā'onaai ni a gbè le.

22 Gbē kū à nɔ lè à sè pó mana lè,
arubarika dí bò Dikiri kīnaame.

23 Takaside dì yā o wēndawēnda,
aruzekede dì weńma gbānagbāna.

24 Gbēnna berekete dì yā vāni ińeme,
gbēnna kenɔ kun òdi na gbēi de ɔn gbēla.

19

1 Kunna takaside taarisaride ū mana
de kunna yōnko yāvāni'ori ūla.

2 Kokari vīna dōnaa sari manaro,
wāna zōkōo dì ń kē zéame.

3 Bisāsiri fayasarike dì zé yakanē,
akū àdi Dikiri taari e.

4 Aruzekede dì tó ò gbēnna le dasi,
takaside gbēnna dì kēame.

5 Sèeda ékede ni bo pāro,
ékede ni gí wétamma leiro.

6 Gbē daside dì kpatableri tó nna sí,
gbē sīnda pínki digō ye gbadari gō de a gbē ūme.

7 Takaside danenɔ dì pā kpáime,
oni a gbēnnaŋ kēnaa o doro.

Tó àten wete à yā o kūńwo,
òdigō kú bero.

8 Gbē kū àten ɔndō kū ye a zīdaimē,

gbē kū à ye laakarii di yā mana le.

⁹ Sèeda ékede ni bo pāro,
ékɛtori ni kakate.

¹⁰ Lákū nnamanaa dí kō sí kū yōnkōoro nà,
lɛn zò kíblena zīdadenɔa dí kō síoro ɛ.

¹¹ Laakaride pɔ di fē likaro,
lákana taarilame a íadábɔ ũ.

¹² Kína pɔfēna de lán músu pūtānaa bà,
a manakennena de lán mɔtɔpisina sèɛa bàme.

¹³ Né yōnkɔme a de yakana ũ,
nɔ fitide de lán íttɔna zɛnaa sari bàme.

¹⁴ Òdi bɛ kū a aruzekɛo le túbi ũme,
ama nɔ laakaride lenaa di bo Dikiri kīnaame.

¹⁵ Ma'ákenaa di ní da izókō'onan,
nàa di gbē gina de.

¹⁶ Gbē kū àdi yā'onnenaa da di a wèndi dākpa,
gbē kū àdi a zīda yākena daro ni ga.

¹⁷ Gbē kū à wènda dè takasidene pò sàkã
Dikirineme,

àkū mé ani a yākenanɔ fīna bonɛ.

¹⁸ Ñ n né toto a gɔrɔa,
ama ñsun tó à gē ɔla ari à garo.

¹⁹ Pɔfēri ni fīna bomɛ,
tó n a bò, a bona nigō lé vīro.

²⁰ Ñ lédamma ma ñ totona da,
de ñ òndō kū are yāi.

²¹ Laasun kú bisāsiri nèsɛn dasi,
ama yā kū Dikiri zèo mé àdi kɛ.

²² Gbēken òdi wete bisāsiria,
takaside mana de ékedela.

²³ Vīnakena Dikirine di su kū wèndiio,
gbē kū à vī di i o laakariio kpatena,
yā vāni di a lero.

24 Ma'āde dī a ɔ da tan
à fu pób̄lelinaa à da a lén.

25 N̄ lalandide gbē, yōnkɔ ni gō laakari vī,
n̄ kpākē laakaridei, ani yā dada.

26 Né kū àdi a de gbē à pé a daa né
né gina kū àdi wé'i daṁmame.

27 Ma né, tó n kámma bò kū lédammanaao,
n pā yādōnaanen gwe.

28 Sèeda vānide dī yāzede fobo,
yāvānikerīi dī yā vāni mómɔ vāni.

29 Gòo lokona lalandikerinɔla,
gbēnan yōnkɔnɔ pó ũ n̄ kpea.

20

1 Wē dī lalandi zīm̄ma,
í gbāna dī n̄ da yābɔten,
gbē kū à tò à a de ɔndō vīro.

2 Kína pɔfēna de lán mūsu pūtānaa bà,
gbē kū à tò à pɔ fè a zīda kpà gaimē.

3 Bàalena ledikpanaanē bèere vī,
fayasaridenɔ dī kasa fiti kero.

4 Ma'āde dī bú wí a gɔrɔaro,
tó à gèe bura pókēgɔrɔ, àdi póke lero.

5 Bisāsiri nèsēgūnyā bi í lòkotoomē,
ama laakaride mé à yā pìnɔ tɔna dō.

6 Gbē daside dī a manakena yā o,
ama bona gbē nāanidea zī'ū.

7 Gbē mana dìgō kun taari sari,
arubarikadenɔn né kū à n̄ tónɔ ũ.

8 Kína kū à vutena a yākpatekēkia
dī yā vāni sīnda pínki dō a wé gūn à ple dodo.

9 Dí mé ani fō à o kū a nèse yāke vīro,
á kun durunna sari swáswaa?

10 Kilooyōna vāni kū manafiki zakaaŋo,
Dikiri zā abirenōn pīnki.

11 Bee kōkō'onaa gūn òdi dō néa,
tó a yākena mana ke à zé vī.

12 Sā kū òdi yā mao kū wé kū òdi gu eooo,
Dikiri mé à n kē n pīnki.

13 Tó n ye i'onaa, ĩni gō takaside ūme,
n ìbēne ke, pōble ni mómma.

14 Pólurii di pi: À manaro! À manaro!
Tó à kào aŋe, àdi a zīda sáabu kpá.

15 Wura kun, akūsō òso din,
ama dōna kunna lémmē gbè bēere de ū.

16 Tó gbē nibō fīnaa di a musu,
n a uta sí ñgō kūna tōroma ū ade gēne ū.

17 Dibidibi pōble di gō nna gbēneme,
àdi láka à gō n lén lán gbèwa bà.

18 N zē kū yāo lédamma musu,
n yā gwa manamana gbasa n zī ká.

19 Kōromōtode di gō kure kū dakenō asiriyāome,
ñsun kakara kū yābōteriioro.

20 Gbē kū à lé kē a de ke a danē,
a fitila ni ga gusira níkinikimme.

21 Túbiblena káaku warikesari
di gō arubarika vī saaro.

22 Nsun yā vāni fīnabonaa laasun léro.

N Dikiri dā à n sura ba.

23 Dikiri zā kilooyōna vānin,
manafiki zakaa di káaguro.

24 Dikiri mé àdi bisāsiri gēse da zéa.
Deran gbē ni yā kū ani ke zé dō?

25 Gba lésena Ludanē wānawāna kari vī,
ñni láka n laasun lé lé kū n kēne pīa.

26 Kína ōndōde dī gbē vānino pleple
 à n ká gbèn à n akara ke.
 27 Dikiri fitilaa dī bisāsiri laasun pu,
 àdi nèsegūnyā tàasi ká pínki.
 28 Gbēke kū náaniome kína dākpārinō ū,
 manakēnaa dī a kpata zīni péte.
 29 Kefennanō gbāname n íadābo ū,
 mare zōkōnō mikā purame n gakuri ū.
 30 Wétāmmaanaa dī yā vāni kēm̄ma,
 flā ūmmaanaa dī yā bēne bo nēsen.

21

1 Kína nèse kú Dikiri ōí lán íze bàme,
 àdi a lite gu kū à yeia.
 2 Baadi dīgō e a yākena mana,
 ama Dikiri mé àdigō n nèse dō.
 3 Manakēna kū yākena a zéaaō
 dī ke Dikirinē de sa'onala.
 4 Zīdabina kū íadāō
 dī yāvānikerinō durunna bo gupuraa.
 5 Kokaride laasun dī a ká nmananaa,
 nèsewānade dī gē takasin.
 6 Aruzēke kū gbē lè éketonaa gūn
 ni gēte kū íao à n kpá gai.
 7 Yāvānikerinō pāsīkena ni tá kūńwo,
 zaakū òdi we ò yāzede kero.
 8 Taaride yākena dīgō dōro vīro,
 taarisaride yākena dīgō swáswa.
 9 Ina kpé laasin mana
 de kunna kpén lēle kū nō fitideola.
 10 Yāvānikerii swēē dīgō kú yā vāniame,
 àdi a gbēdake wēnda gwaro.
 11 Tó ò wé tà lalandidea, yōnko dī ōndō kūme,

tó ò kpàkē òndōdei, a dōnaa di karamε.

¹² Luda mana, àdi yāvānikeri be tàasi ká,
àdi yāvānikerinŏ ká kakatēnan.

¹³ Gbē kū adi sã kpá wēndade wikiaro,
àpii ni wiki lé se, gbēke ni wearo.

¹⁴ Gbadana asiri gūn di pɔfē kpáte,
gusaregba sɔtɔna utan di pɔfē mì de.

¹⁵ Yāgōgōna a zéaa di gbē mana pɔ ke nna,
ama àdi vīna dada yāvānikeriine.

¹⁶ Gbē kū à pà laakari zéne
ni si gyāwāndenŏ téme.

¹⁷ Gbē kū à nèseε kpà pɔnnakēnaaa ni gō takasin,
gbē kū à ye wēi kū nísio ni ke aruzekede ūro.

¹⁸ Yāvānikerinŏme gbē mananŏ tɔrɔmakpabŏ ũ,
Luda di wé tã náanisaridenŏa nèsepuradenŏ gēne ũ.

¹⁹ Kunna gbárannan mana
de vutena kū nŏ fitide pētēdeola.

²⁰ Póble mana kū nísio ògō katena òndōde bea,
ama yōnkŏ di a pɔ mómŏ gōnŏme.

²¹ Gbē kū àdi yāzede kū gbēkeo wete
di wēndi kū yā nnao kū bèereεo le.

²² Ōndōde di si gōsa gbānanŏ wētεa,
àdi zeki gbāna kū òteni a náani ke gboro.

²³ Gbē kū à a lé fō akūsō à a néne kū,
àkū mé àdi a zīda bo yān.

²⁴ Gbē kū à zīda bina vī kū ïadānaao tón fobori,
àdi yā ke kū zāzā zōkōome.

²⁵ Ma'ade poyeinaa di a kpá gai,
kū à ɔ gbàre zīi yāi.

²⁶ Àdigō kú pónidenan gɔrŏ sīnda pínki,
gbē mana sō, àdi gba da kū nèse mèn doo.

27 Gbē vāni sa'ona Dikiria bi tēeme,
atēnsa tó àtēn o kũ manafikio.

28 Sèeda ékede ni mì de,
gbē kũ à tē a yāi ni kakate.

29 Gbē vāni wé digō pāsīme,
nèsepurade wé digō té a yākenaai.

30 Ōndō ke wézē ke lédamma,
ń ke ni fō à Dikiri furo.

31 Ōdi sō soru ke zī yāime,
ama Dikiri mé à zīblena yā dō.

22

1 Tó nna de aruzekela,
nna kũ gbēnōo de wura kũ andurufuuola.

2 Aruzekede kũ takasideo zīni dokōnōme,
Dikiri mé à ń ké ń pinki.

3 Laakaride di gīnake à yā vāni e à utene,
ōndōsaride digō gé ari à wétāmma le.

4 Zīdabusana kũ vīnakena Dikirinēeo gbēeme
aruzeke kũ bèereeo kũ wēndiio ũ.

5 Lèe kũ tankuteo kú gbē dōrosaride zén,
gbē kũ à ye aafiaai di kēm̄ma.

6 Ñ né fiti da zé kũ à de à séa,
tó à zōkō kũ, ani kēaro.

7 Aruzekede di gbāna mō takasidene,
pósākārii di zò ble pódene.

8 Gbē kũ à yā vāni tō, ade ni yā le a kēgorōa,
a pāsīkego ni a gbē.

9 Luda ni arubarika da gbē kũ à gbēke vīne
kũ àdi pòble kpaate takasidenōne yāi.

10 Ñ pé lalandikeriia, fiti ni mì de,
yākete kũ wé'io ni láka.

11 Nèsepurade kũ a légbē nna

mé anigō de kína gbēnna ũ.

¹² Dikiri wé ògō pé ònaai,
àdi mìkperε zu náanisaride yāne.

¹³ Ma'áde ò pi músu kú bàai,
tó ma bo, anì ma de gānulea.

¹⁴ Karua lé bi wèε lòkotoome,
gbē kú Dikiri pō fè kāao ò léte à sin.

¹⁵ Fayasariyā ògō kú nénō swèn,
foru kú flāao ni tó ò kēa.

¹⁶ Gbē kú àdi wé tā takasidea de à a aruzεke kara
kú gbē kú àdi gba da ɔgɔdenεεo, ñ pínki ni kīa.

Ɔndōdenō lédamma

¹⁷ Ñ sá kpá ñ ɔndōrinō yā'onnenena ma,
ñ n nèse wē ma yādannenaane,

¹⁸ zaakū à nna ñgō kūna n swèε gūn,
àgō kú n lén.

¹⁹ Bee mɔkōn, maten yā danne gbāra,
de ñgō Dikiri náani vī yāime.

²⁰ Ma yā'onnenaa kènne mèn barakuri,
yā pìnō lédamma kú ònaao vī.

²¹ Maten yāpura kú à náani vī danne,
de ñ le ñ yā weíma a zéame.

²² Ñsun gbānasaride ble a gbānasarike yāiro,
ñsun gbāna mō wēndadene yākpatekεkiaro,

²³ zaakū Dikiri ni yā sí kúnwo,
ani wé tā gbē kú òten wé tāmmanɔa.

²⁴ Ñsun gbēnna kpá kú pɔfēriioro,
ñsun kure kú nēsēwānadeoro,

²⁵ de ñsun a dà sète
ñ n zīda da yānlo yāi.

26 Ñsun gbēke fīna di n musuro,
ñsun zenkpεke sēnero.

27 Tó n póke vī ñ fīna booro,
oni n wutebo sé n zītea.

28 Ñsun zīte lé sèeda zī woro,
n dizino mé ò a pète.

29 N gbē kū à a zī dō manamana è yá?
Ade ni zī ke kīnanone,
adi ke talakanome ani keñnero.

23

1 Tó n su pó ble kū gbānadeo,
ngō dō gbē kū à kú n are.

2 Tó sānkarademε n ũ,
ñ fēne da n kòtooa.

3 Ñsun wākū ke a póble nísideo,
zaakū póble pì de lán daburuzunnēnaa bàme.

4 Ñsun wari do n zīdaa ogodasiwetena yāiro,
ñ ñndō kū ñgō n zīdakūna dō.

5 Òdi wé lé ogoa, akū àdi gē zéla,
àdi dèmbere bobo à vura lán vāu bà.

6 Ñsun aniapāsīde pó blero,
ñsun wākū ke a póble nísideo,

7 zaakū àdigō a ogo naro a nèsemme.
Ani pinne ñ pó ble ñ í mi,
ama adi keke a nèsenlo.

8 Ìni a fíti kū n blèe pisime,
sáabu kū n kè ni ke pã.

9 Ñsun yā o yōnko sánlo,

zaakū ani pã kpá n ɔ̃ndɔ̃yãime.

10 Ñsun zĩte lé sèeda zĩ woro,
 ñsun tonenɔ bú lé ñ ká n pólaro,

11 zaakū n Dãkpãri gbãna,
 ani bo n kpe à yã sí kũńwo.

12 Ñ lédamma yã da n swèn,
 ñ laakari dɔ dɔna yãa.

13 Ñsun gí n né foruiro,
 tó n a gbè kũ flãao, ani garo.

14 Ñ a gbè kũ flãao,
 de ñ a bo ga ɔĩ.

15 Ma né, tó n ɔ̃ndɔ̃ vĩ n swèn,
 ma pɔ ni ke nna.

16 Tó yãzede ten bo n lén,
 ma pɔ ni ke nna.

17 Ñsun durunnakerinɔ gwena ni dero,
 ñgɔ Dikiri vĩna vĩ gorɔ sĩnda pínki,

18 zaakū ñnigɔ zia vĩme,
 tãmaa ni n nero.

19 Ma né, ñ ma yã ma, ñni ɔ̃ndɔ̃ kũ,
 ñ tó n swè gɔ té zé manai.

20 Ñsun kakara kũ wẽmirinɔro,
 ñsungɔ kú lé'idenɔ téro,

21 zaakū wẽderi kũ lé'ideo di gɔ takasidenɔ ũ,
 n m̀ekpetee di n da utakasadanamme.

22 Ñ n de'ina yā ma,
tó n da zī kũ, ñsun a gya boro.

23 Ñgõ yāpura wetε, ñsun ɔ gbarεiro,
ñ ɔndõ kũ kũ yādadanaao kũ wézεo.

24 Gbē mana de pɔ ðigõ nna manamana,
gbē kũ à né ɔndõde ì pɔ ðigõ nnaame.

25 Ñ tó n de kũ n dao pɔ kemma nna,
ñ tó n da'ina ayuwii kemma.

26 Ma né, ñ n nèse wēmene,
n wé gõ té ma yākenaai,

27 zaakū karua bi wèε lòkotoome,
nɔ pāpākeri bi lògɔ sɔrɔrɔme.

28 Àdi gbē kpákpa lán kpāni wédewe bà,
àdi tó gõgbēnɔ gõ náani sari dasi.

29 Dín òdi waiyoo kenεε?

Dín òdi o'ò kenεε?

Dí mé à lékpakõana vīi?

Dí mé à zuka vīi?

Dí mé àdi kīnna pāa?

Dí wé mé à tēraa?

30 Gbē kũ òdi gì ke wēmikiano,
kũ òdi gé kpáte ke sèwē yākatεnancime.

31 Ñsun wé biri sèwēa
de a tērake n ni dero,
zaakū àdigõ pípi zaa tūruu gūn,
akūsõ a gēna lén ðigõ nna.

32 Ani láka saka tōmma lán mlèε bà,
ani n gbā à n kũ lán pitiko bà.

33 Ñni wé ke pla kũ pó kũ ndi e yāroo,
ñni laasun kpεdangara lé n swèn.

34 Īnigõ de lán gbẽ kũ à wutena gón ísira musu bà,
lán gbẽ kũ à kú gó'ite biza mìsõntea bà.

35 Īni pi: Ò ma gbẽ, adi ũmaro,
ò ma ke búgubugu, mádi a wari maro.
Bõren ma wé ni were de mà í wete mà mi dõõ?

24

1 Ñsun luka gbẽ vāninõ gwenaairo,
ñsun kakara kũńwo ni de sero,
2 zaakũ yā pāsī laasun mé àdigõ kú n swèn,
yākete òdigõ kú n lén.

3 Ɔndõn òdi be péteo,
laakarīi ò tó àgõ arubarika vī.

4 Dõnaan òdi pó káo kpénõ pa
kũ aruzeke mana bèeredeo.

5 Ɔndõde gbāna òdigõ karamε,
dõri ikoo òdigõ gé areme.

6 Baaruu ò tó ò zī asānsīni dõ,
tó yākkerinõn dasi, àdi tó ò zī ble.

7 Ɔndõ lei de fayasaridela,
lakutu kōkakaranaa gūn a lé òdigõ nakōaname.

8 Gbẽ kũ àdigõ vānikennena laasun vīn
òdi a sísi manafikide.

9 Yāfayasari wāaripana bi durunname,
gbẽke òdigõ ye lalandikeriīiro.

10 Tó n mēbusεε kē warikεgõra,
n gbāna zōkōro.

11 Ñ gbē kū ò m̀i p̀è gaanŋ sura ba,
 ñ gí gbē kū ò sòro òtən si kakatenannŋne.

12 Tó n p̀i: O'o, ó d̄s yáro fá,
 Luda kū à ǹesegũnyā d̄s ni eroo?
 N ẁendi Gwàri a yā d̄s,
 ani f̀ina bo baadine a yākenaaame.

13 Ma né, ñ zó ble, zaakū à mana,
 zósa d̀i ke léne nna.

14 Len ̄nd̄s d̀i ke gbēne nna a ǹesen le.
 Tó n ̄nd̄s k̀ù, ñniḡ zia v̄i,
 tãmaa ni n nero.

15 Dàde, ñsun gbē mana ɔn kpákparó,
 ñsun a be pónŋ wararo.

16 Bee tó gbē mana l̀ete g̀en suppla,
 àdi era à futeme,
 yāvānikerinŋ s̄s, kisira d̀i n fu.

17 Tó n ibere l̀ete, ñsun p̄onna kero,
 tó à f̀ù, ñsun à yáa d̄ro.

18 Tó Dikiri è le, ani kenene nnaro,
 a p̄f̄e ni were n ibere p̀iame.

19 Ñsun tó gbē vāninŋ yā n kū gbānaro,
 ñsun yāvānikerinŋ gwena ni dero,

20 zaakū gbē vāni niḡ zia v̄iro,
 Luda ni yāvānikerinŋ fitila té de.

21 Ma né, ñ v̄ina ke Dikirine kū kínao,
 ñsun gbēna kpá kū gbē kū ò b̀ò n̄ kpenoro,

22 zaakū yā ni n̄ le kántome.
 Dí mé à d̄s lákū oni n̄ ásarú ke nàa?

Ɔndōdenŏ yān dí dŏ

23 Ɔndōdenŏ yān dí dŏ:

Gbēwεgwana yākpatε gūn manaro.

24 Gbē kū àdi yā nna kpá taaridea,
gbēnŏ ni sa vāni onε, burinŏ ni a ká.

25 Gbē kū àdi yā da taaridela nigŏ yā mana le,
Luda ni arubarika daagu manamana.

26 Yāwemmana súsu
de lán lépεna léaa bà.

27 Ì n bàai zī kε ì n bura soru kε,
gbasa ì kpé bo sà.

28 Ìsun n gbēdake bobo a dàn pāpāro,
ìsun tó n lé gbēnŏ sātero.

29 Ìsun pì: Mani kεε lākū à kèmenε nàro,
kesŏ mani fīna bonε a yākεnaaa.

30 Ma pā ma'āde búne,
ma do fayasaride geepe búi,

31 akū ma è lεe bète à dàgula pínki,
à sēε kù, gbì kū à bò kū gbèεo lète.

32 Ma yā dí gwà ma laasun lèa,
akū pŏ kū ma è yā dàdamεne.

33 Tó n pì: Mani i o fíti, mani kámma bo fíti,
mani wúte fíti ɔkpana ma kùua,

34 takasi ni bo n ā lán kpāni bà,
pŏkīamma ni summa
lán gbē kū à gŏkεbo kūnaa bà.

25*Sulemanu yáasi pāndenŏ*

1 Sulemanu yáasi kŭ Yudanŏ kína Ezekaya gbēnŏ
kè takada gŭnnŏn dí.

2 Luda gakuri vī à yā ute,
kínanŏ gakuri vī ò yā tàasi ká.

3 Lán óni f̄ ò ludambe lei kŭ zīte lòkotooo dōro nà,
len óni f̄ ò kína laasun dōro le.

4 Ñ andurufu gbāsī bŏte,
a piri ni pó mana pio,

5 ñ yāvānikerinŏ bŏte kína are,
a kpata ni gbāna kŭ yāzede musu.

6 Ñsun n zīda sé lei kína arero,
ñsun vute gbē zōkōnŏ vutekiaro.

7 Zaakŭ à sàna à pinne ñ su are la
de à n dite kīana gbē bèeredenŏ arela.

8 Yā kŭ n wé è,
ñsungŏ wāna kŭ a gōgōnaaoro,
zaakŭ tó ò n yā éke bò,
bón ñni láka ñ kee?

9 Tó nten yā gōgō kŭ n gbēdakeo,
ñsun bo kŭ gbē pānde asirioro.

10 Tó à mà, ani wé'i dammamε,
n tó vāni ni láka doro.

11 Yāmana'ona a gŏrŏa nna
lán mangoro tēra kŭ à da andurufu tan bà.

12 Ōndōde lédamma mana gbē kŭ à nèse vīne
à de lán wura nŏmanablebŏŏ bàme.

13 Lákŭ í yīda ògŏ de nà pókērinŏne,
len zīri náanide de le gbē kŭ ò a zīnŏne,
àdi ñ nèse yīda kŭñne.

14 Gbē kŭ àdi gbadana lé sé akŭ àdi daro
de lán legŭ kŭ à sisi a ña kàka adi maro bàme.

15 Menana ò tó kína a yāze e,

kpatena yāii dì tó a yā ble.

16 Tó n zó lè, ò ble n nèsɛ lén,
de òsun ble dasi ò lé sukparò yāi.

17 Òsun n gbēdake bɛ zé soro,
de àsun kpasa kúnwo à zānguro yāi.

18 Gbē kú à yā dì a gbēdakea
de lán gò ke fēnɛda ke kàlɛ sōntɛ bàme.

19 Nana nánisaridea warikɛgɔɔa
de lán saka gyāre ke gbá ɛɛɛ bàme.

20 Pɔnna lèsina pɔsiradene
de lán utasimmana ãmpurugɔɔ
ke yūku kana bòɔa bàme.

21 Tó nà tɛni n ibɛɛ dɛ, ò pòble kpáa,
tó ímime sɔ, ò a gba í.

22 Tó n kè lɛ, nɛni a ɔ kúne a léame,
Dikiri ni fīna bonne.

23 Lákū gugbānduru kpa ãa dì su kū legūo nà,
lɛn gbēpinaa dì su ānsisinaao lɛ.

24 Ina kpé laasin mana
de kunna kpén lɛlɛ kū nɔ fitideola.

25 Baaru nna bonaa bùsu zázān
de lán íyídakpana gbē kú a gbāna làkaaa bàme.

26 Gbē mana kú àdi we vānikeriine
de lán ísēboki kú a í yanaa bàme,
lán lògɔ kú a í yàkaa bà.

27 Zóblena dasi manaro,
gbē bèɛrelina a zīdane gakuri vīro.

28 Gbē kú à a zīda kūna dōro
de lán wēte kú a bīni gboronaa bàme.

26

¹ Lán legūsisina de nà sakare
kesō lán legūmana de nà pókēgɔɔa,
len gakuri dí kō sí kū yōnkɔoro lɛ.

² Lákū bāntoro kū ludakibɛbāoo
dīgō vuravura à gé la à su gwe nà,
len gbēkana pā dì póke boṃmaro lɛ.

³ Gése bi sō pómɛ,
bà bi zaaki pómɛ,
yōnkɔ pón gò ũ a kpɛa.

⁴ Ñsun we yōnkɔa a fayasarikɛaro,
de ñsun gō lán a bàro yāi.

⁵ Ñ yā we yōnkɔa a fayasarikɛ lén,
de àsun a zīda gwa òndōde ũro yāi.

⁶ Tó n légbāzā kè yōnkɔ gāi,
n n zīda yàkame, n yā wète n zīdanɛ.

⁷ Yáasi kū à kú yōnkɔ lén
de lán ɛɛ gbá kū àten gbāke bàme.

⁸ Bèɛɛlina yōnkɔnɛ
de lán gbèdana gbèmban bà.

⁹ Yáasi kū à kú yōnkɔ lén
de lán lè kū à dana wēderi ɔĩ bàme.

¹⁰ Gbē kū à yōnkɔ ke gbē kū àten gēte dà zīn
de lán tofekari kū àdi nòbɔ sīnda pínki gbā bàme.

¹¹ Yōnkɔ ɛrana a yāfayasarikɛnaaa
de lán gbēda kū à ɛra à a pisi blèe bàme.

¹² N gbē kū à a zīda dìte òndōde ũ è yá?

Yōnkɔ sàna deala.

¹³ Ma'ade dì pi: Músu kú zémme,
nòbɔ pāsī té batun.

¹⁴ Lákū gbàa dīgō yīgā a asigbeaa nà,
len ma'ade dīgō litelite a wútekia lɛ.

15 Ma'āde dī ɔ da tan
à fu pób̄lelinaa à da a lén.

16 Ma'āde dīgō da a ɔndō
de yāwemmadōri gbēnɔn supplanɔla.

17 Gbē kū à vī à pète dakenɔ ledikpanan
de lán gbē kū à gbēda kū a sāaa bà.

18-19 Gbē kū à a gbēdake sàte
gbasa à pìne: Maten fāai bome
de lán bānde kū àten kà téde
kū kàgbao zuńyĩ bàme.

20 Tó yàka kunlo, té dī game,
tó kɔɔmɔɔde kunlo, fitii dī lákame.

21 Lákū sīsī dī ke tégōne nà,
lákū yàkaa dī ke tēne nà,
len lékpakōade dī fiti da le.

22 Kɔɔmɔɔde yā dī keńne lán zó bà,
àdi gē lén dō ari nēsese gūn.

23 Nēsēpāsīde kū àdi yā nnanna ońne
de lán lo kū ò andurufu í lèaa bàme.

24 Zāngurii dī a zīda keke kū léome,
ama manafiki mé à kú a swèn.

25 Tó yā nnanna bō a lén, ñsun síro,
zaakū yā vāni mèn suppla mé à kú a swèn.

26 Bee tó à a zāngu ùte manafiki gūn,
a vāni dī bo gupuraa pari wára.

27 Gbē kū àten wèe yōńne ni zu a gūmme,
gbē kū àten gbè gbigiri ke, gbèe pì ni si adea.

28 Ekede dī zā gbē kū àdi ní yakan,
manafikide dī gbē kpá letenaai.

27

¹ Ñsun n zīda sáabu kpá zia yā musuro,
zaakū n̄ dō yā kū ani su ziario.

² Ñ tó ò n sáabu kpá,
ñsun n zīda sáabu kpáro.

Ñ tó à bo gbēnŋ lén,
ñsun tó à bo n lénlo.

³ Gbèè tìkisi, bùsu'atē bi asome,
ama yōnkŋ pŋfē tìkisi de abirekūnŋla pínki.

⁴ Pētē pāsī, pŋfē dī dańla,
ama dī mé ani nēsēgŋba fŋŋ?

⁵ Kpākēna gbēi pari wára mana
de yena gbēi asiri gūnla.

⁶ Gbēnna yā'ūmma na kpányī náani vī,
iberē lépemma na manafiki vī.

⁷ Gbē kū à kána dī zāzā kū kū zóome,
ama nàderi pŋ kyàkyā dōro.

⁸ Gbē kū à kē a ŋnwa àten likara
de lán bā kū à sàte a sàaa bàme.

⁹ Nísi gbī nnanna kū turaretitio dī n̄ pŋ ke nna,
lédakŋana kū nēsē mèn doo dī gbēnnaŋ ke nna.

¹⁰ Ñsun pā kpá n gbēnnaire ke n de gbēnna.
Tó yā n le, ñsun gé n vīni ke n dakūna bearo.
N gbēdake kū à kú káni kúńwo mana
de n be gbē kū à kú zāla.

¹¹ Ma né, ñgŋ ŋndŋ, ma pŋ ni kemma nna,
mani we ma sŋsŋrinŋa sà.

¹² Laakaride dī yā pāsī e káaku, akū àdi utene,
laasunsaride dī gí àgŋ gé, akū àdi yā le.

¹³ Tó gbē nibŋ fīnaa dī a musu,
n̄ a uta sí ñgŋ kūna tŋrŋma ū ade gēne ū.

14 Tó n yā ò gbānagbāna
n sa mana ò n gbēdakenε kɔnkɔkɔnkɔ,
onigō da sa vānimε.

15 Nɔ fitide de lán legū'i
kū àtɛn tótɔ zɛnaa sari bàme,
16 a dādāna de lán ĩa dādānaa bàme,
ade tɛn nísi'iwa kū kū ɔomε.

17 Lákū m̀nɔ dì kō lé kεkε nà,
lɛn bisāsiri dì a gbēdake kεkε lε.

18 Tó gbē laakarii d̀ kaka lía, ani a né ble,
tó gbē a dikiri yā mà, ani a kpe ta.

19 Lákū gbē dì a nini e ín nà,
lɛn bisāsirinɔ dìgō kō laasun dō lε.

20 Lákū g̀nɔ dì m̀ gaaro nà kū gyāwānnwo,
lɛn gbē wé yena p̀í dì m̀aro lε.

21 Lákū òdi andurufuu kū wuraaɔ mana dō a
baasanaa gūn nà,
lɛn òdi bèεε lí gbēne a t̀bonaa gūn lε.

22 Bee tó n fayasaride dà gón
n a sabò lán p̀blewε bà,
a fayasarike ni kēaro.

23 Ngō n p̀kādɛnɔ kunna dō manamana,
n laakari dɔ n kp̀asa p̀nɔa,

24 zaakū aruzεkε dìgō kun gɔrɔ sīnda p̀inkiro,
beekpata dì gō gbē p̀ ũ ai a buriaro.

25 S̀εε dì láka, a dufu dì butε,
ndi a tàragaa kp̀a p̀nɔa,

26 ndi p̀kasa kε kū n sānɔ kāo,
ndi bú lú kū n blèe ɔgɔo,

27 n blènɔ vī dìgō dinyī n p̀ble ũ,
ndi n ɔndenɔ kū n nɔgbē zīkerinɔ gwao.

28

¹ Yāvānikerii dī bàa lé, bee tó òtēn péaro,
gbē mana dīgō wórōgō vī lán músu bà.

² Tó būsu taari kè zōkō, a kínano dīgō dasime,
ama laakaride yādōri ni tó aafia gō kun.

³ Kína kū àdi wé tā takasidenō
de lán legū kū à mà à póble yàkaa bàme.

⁴ Dokadarisarinō dī yāvānikerinō sáabu kpá,
dokadarinō sō òdi fiti ke kūńwo.

⁵ Gbē vāninō yāzede mì dōro,
ama gbē kū òdi Dikiri are wētēnō dō swáswa.

⁶ Takaside taarisaride mana
de aruzekede yālekperekerila.

⁷ Né dokadari asānsīni vī,
pāpādenō gbēnna dī wé'i da a deame.

⁸ Gbē kū àdi a aruzeke kara ōgō'i zōkō gūn
tēn pō kakara gbē kū àdi takasidenō wēnda
gwaneme.

⁹ Gbē kū àdi doka kpá sākoto,
Luda dī zā a aduakenan.

¹⁰ Gbē kū àdi gbē manano da zé vānia
ni léte à da a zīda tankutemme,
taarisaridenō sō oni bo mana.

¹¹ Ōgōde dī a zīda dīte ōndōde ūme,
ama takaside asānsīnide dī a ōndō dōame.

¹² Tó gbē manano zīi blè,
gbē sīnda pínki dī ĩa dāme,
tó yāvānikerinō kpata blè,
baadi dīgō mì kpáguime.

¹³ Tó n n taarinō ùte, ĩni gé arero,
tó n ò akūsō n tò, Luda ni n wēnda gwa.

¹⁴ Arubarikademe gbē kū àdigō Dikiri vīna vī ū,
sāgbānade sō àdi léte à da yān.

¹⁵ Gbē pāsī kū àdi kí ble takasidenōa

de lán músu kŭ àten pŭtā bàme,

lán sàbo kŭ àten kusím̄ma bà.

16 Don'arede kŭ àdi wé tã a gbēnɔa faya vīro,

gbē kŭ à zã ɔɔvānilenan wèndii òdìgŭ gbàna.

17 Gbēderi kŭ a laasun ten wari ɔɔa

nigŭ bàa lé ari à gé gaome.

Gbēke sún kpánero.

18 Gbē kŭ àdi yã ke a zéa nigŭ aafiamε,

yāɔɔsarikeri sŭ ani léte kānto.

19 Gbē kŭ àdi laakari ɔɔ a bú zīa òdìgŭ kāna,

gbē kŭ àdi pé gukoria sŭ àdigŭ kú takasi gŭmmε.

20 Luda ni arubarika da náaniden manamana,

gbē kŭ àten wã à ke ɔɔɔde ũ ni bo pãro.

21 Gbēwεgwana manaro,

bee kŭ abireo gbē ni taari ke burodi kusu yāi.

22 Sānkarade ò wã kŭ aruzεkelenaao,

àdigŭ òdì kŭ takasi ni a lero.

23 Gbē kŭ àdi kpākē gbēi nigŭ nna kãao

de gbē kŭ à a tó nna sīla.

24 Gbē kŭ à kpāni ò a de ke a daa,

akŭ àten pi, taarinlo,

ade lεεle kŭ kpāni wédewεome.

25 Gbē kŭ à wākŭ vī òdì fiti dame,

gbē kŭ à Dikiri náani vī mé ani karana le.

26 Gbē kŭ àteni a zīda náani ke bi yŏnkome,

gbē kŭ à té ŏndŏi mé ani bo mana.

27 Pŏ òdì kīa gbē kŭ àdi takasidenɔ gba pŏaro,

òdi gbē kŭ àdi n̄ wé gwaro káme.

28 Tó yāvānikerinɔ kpata blè,

baadi òdìgŭ m̄i kpáguime.

Tó ò gàga, gbē mananɔ òdì dagula.

29

¹ Gbē kū ò kpàkēi manamana, akū à gì mai, ade ni kakatē kānto yòrò sari.

² Tó gbē mananò dàgula, gbēnò pò digō nname, tó gbē pāsī kú kpatan, òdigō n dame.

³ Gbē kū à ye òndōii dì a de pò ke nna, karuanò be zéserii dì a ɔgò yaka.

⁴ Kína dì tó a bùsu gbāna kū yāzede musu, gusaregbasiri sō àdi a bùsu deme.

⁵ Gbē kū àten lénna ke a gbēdakene ten bà kpákpa a zīdanē.

⁶ Gbē vāni taarikenaa dì a kū tankute ūme, gbē mana dì ayuwii ke kū pònnao.

⁷ Gbē mana dì laakari dò takaside yāgōgōnaaa, yāvānikeri sō àdi a yā daro.

⁸ Lalandikerinò dì wēte wā, òndōrinò dì gbēnò laakari kpátēne.

⁹ Tó òndōde gèe yākpate ke kū yōnkò, yōnkò pii dì pò fē àdi yāa dò, a lé dì nakōaro.

¹⁰ Gbēderinò dì zā taarisaridegume, òdigō gbē mananò wete ò ñ de.

¹¹ Yōnkò pofē dì pisi a wéame, òndōde sō, àdi mena fōme.

¹² Tó gbānade ten sā kpá ékeyāi, a ìbanò dì gō yāvānikerinò ū ñ pínkime.

¹³ Takaside kū gbānamònneriio yā mèn do dí vī, Dikiri mé à tò ñ wé ten gu e ñ pínki.

¹⁴ Kína kū àdi yākpate ke takasidenòne kū yāpurao, a kpata zīnipetena nigō gbāna gòrò sīnda pínki.

¹⁵ Totona kū flāao dì tó gbē òndō kū, né kū ò tò a zīdanee dì wé'i da a daame.

¹⁶ Tó yāvānikerinò dàgula, taarikenaa dì kōme, ama gbē mananò ni ñ kpe e.

17 Ñ n né toto, ani n laakari kpátenne,
ani tó n pɔ ke nna.

18 Gu kũ Luda yā kunlo, òdigõ ñ zĩdakũna dõro.
Arubarikaden gbẽ kũ à a doka kũna ũ.

19 Òdi zòò toto kũ léoro,
bee tó à mà, ani zĩ kearo.

20 N gbẽ kũ àdi wā à yā o è yá?

Yõnkɔ sãna de adela.

21 Zò kũ ò a vā zaa a fĩti gɔrɔ,
ani láka à gõ guturu ũme.

22 Pɔfẽrii dì fiti da,
nèşefutade dì durunna ke manamana.

23 Ìadãnaa dì ñ busame,
zĩdabusana mé àdi ñ kara.

24 Gbẽ kũ àdi ble kũ kpãnio zā a zĩdagume,
àdi sí kũ Ludao, ama àdi we à yāpura oro.

25 Vĩakena bisāsirine bi tankuteme,
gbẽ kũ àdi Dikiri náani ke mì nigõ da íla.

26 Gbẽno dì gbãnade are wete dasi,
ama yākpatekena bi Dikiri yāme.

27 Gbẽ mana ye ékedeiro,
gbẽ vāni dì zā zésususurigume.

30

Agu yā'onaa

1 Yake né Agu yā'onaame.

Ma kpsa Luda, ma kpsa manamana,

2 zaakũ ma yõnkɔke de dakenɔ pɔla,

má bisāsiri asãnsĩni vĩro.

3 Mádi õndõ dadaro,

má Luda dõna vĩro.

4 Dí mé à gèe ludambe yā à sùu?

Dí mé à ãa kàkara à kũ a cĩi?

Dí mé à legū'i kòko a pókasann?
 Dí mé à zīte lézekinŋ kèe?
 A tón deraa? A Né tón deraa?
 Tó n dō.

⁵ Luda yānŋ pínki à mamberu vīro,
 àdigō de sēgbako ū gbē kū à nàaiine.

⁶ N̄sun yāke kara a yā gūnlo,
 de àsun n éke kánne n ɔīro yāi.

⁷ Yā mèn plan maten gbekamma Dikiri,
 n̄sun giomenero ari màgō gé ga.

⁸ N̄ ma kē yāpā'onaaa kū éketonaa,
 ngō ma gba póbale mɔkōana.

N̄sun ma ke takaside kesō ɔgɔdaside ūro,

⁹ de pó súngō dimai mà ledi kpányī
 mà pi díme Dikiri ū yāi,
 de takasi sún ma kū mà kpāni o
 mà n tó yakaro yāi.

¹⁰ N̄sun yā dí zòɔa a dikiri kīnaaro,
 de àsun n ká à wí n musuro yāi.

¹¹ Gbēkenŋ kun òdi n denŋ tó bēne sí,
 òdi n danŋ sōsō.

¹² Gbēkenŋ kun òdigō da ò gbāsīro,
 ama n vānikē dí kēm̄maro.

¹³ Gbēkenŋ kun òdi n zīda bi,
 òdi gbēnŋ gwa ò mì zu.

¹⁴ Gbēkenŋ kun n saka de lán fēneda bà,
 n saka sōntenŋ de lán fēnenŋ bà,
 òdi andunia takasidenŋ kū bisāsiri wēndadenŋ keo
 yákiyaki.

¹⁵ Toro nēnŋgbēnŋ vī mèn pla,

òdi pi: Ñ ó gba, ñ ó gba.

Pó mèn aakō kun kū òdi kāro,
à kà siikō se, òdi pi pó m̀̀́maro:

¹⁶ Gyāwān kū para né'isōō
kū zīte kū í dì m̀́aroo
kū té kū àdi pi a kāroo.

¹⁷ Wé kū né dì a de foboo
akūsō àdi a da gya boo,
swawεε kāakāannanō ni a wé pì bo,
yumburukunō ni a gè ble.

¹⁸ Yā mèn aakō kun kū ò de ma dōnala,
à kà mèn siikō se má ñ mì dōro:

¹⁹ Zé kū vāu dīgō téo musu,
zé kū mlèε dīgō táa on gbè sàraaa,
zé kū gó'ite dīgō tén ísira dagura
kū zé kū gōgbē dīgō ye nōkpareiio.

²⁰ Nō zinakeri yākεnaan dí:
Àdi pó ble à o má a léa
à pi ádi yā vāni kero.

²¹ Yā mèn aakō mé àdi tó zīte lukaluka,
à kà siikō se, zīte ni yā pìnō fōro:

²² Zò kū à kpata blè,
yōnkō kū à pó blè à kà,

²³ nōgbē kū ò zāagu akū à zā kè
kū zò nōkpare kū à gè a dikiri zā nō ũo.

²⁴ Pó fítinōn kú zīte mèn siikō,
ama ò ̀̀ndō vī manamana:

²⁵ Babarenōn kun pó gbānanō ũro,

ama òdi póbɛ zàna ke sakareme.

²⁶ Gbè'ènenɔn kun pó zókɔnɔ ũro,
ama òdi be bo gbè dagurame.

²⁷ Kwanɔ dìgɔ kína vīro,

ama òdi bɔte ò zezε gǎ kǔ gǎaome.

²⁸ Īni fɔ ò zukupata kǔ kǔ ɔo,

ama àdi gé na kína kpé sakaaimε.

²⁹ Pó mèn aakɔ kun kǔ ní tena mana,
à kà siikɔ se, ní táa'ona nna:

³⁰ Músu kǔ à de gɔsa ũ nòbɔnɔ té,
àdi boru kpe pókenero

³¹ kǔ kosa kǔ à tuke bòoo kǔ blèkofīniio
kǔ kína kǔ à kú a zīkarinɔ arεo.

³² Tó n yōnkɔyǎ kè zīdabinaa gūn
ke tó n yǎ vāni laasun lè,

ò ɔ kú n léa,

³³ zaakǔ lákǔ òdi vī fakam pá à nísi bo nà,
ke lákǔ òdi yī kǔ ò fī à aru bo nà,

len gbē pofēnaa dì fiti da ε.

31

Kína Lemueli yǎ

¹ Kína Lemueli da lé dāa à pì:

² Derameε, ma né? Bómεε, ma né'ina?

À kè derameε, né kǔ ma a lé sè Ludanε?

³ Ñsun n wó de nɔgbēnɔ kīnaaro,

ñsun zé kǔ àdi kinanɔ yaka séro.

⁴ Lemueli, sèwē de kinanɔ pómīna ũro,

í gbāna de kpatablerinɔ pómīna ũro,

⁵ de òsun mi, dokayānɔ sǎngu,

ò yā gōgō takasidenōne faya sariri yāi.

⁶ À í gbāna kpá gbē kū òten ganōa,
à sèwē kpá pōsiradenōa

⁷ ò mi, ní takasi sǎngu,
ní yā'ūmmana súnḡō dōngu doro.

⁸ N yā o gbē kū oni fō ò yā oronō ḡēne ũ,
n yā sí gbē kū ò kpányiri vīronōne.

⁹ Nsungō yītenaro, n yākpate ke a zéa.

N takasidenō kū wēndadenō yā nna kpámma.

Nō laakaride

¹⁰ Dí mé ani nō laakaride lee?

A bèere vī de gbè bèerēdenōla zā.

¹¹ A zā dīgō a náani ke kū nèsedoome,
pó mana ke dī kīaaro.

¹² Yā manan àdigō ke a zāne,
adi ke yā vāninlo ari a wēndi lén.

¹³ Àdi sākā kū bàwisio wete
à a zī ke kū pōnnao.

¹⁴ Àdi gé poble sé zā
lán gó'ite lagatarii bà.

¹⁵ Àdi fute gukēkōana à poble ke a ondenōne,
àdi zī kpaatete a nōkparenōne.

¹⁶ Àdi zīte mana wete à lú,
àdi geepi lino pépen kū a zīda bōkōo oḡo.

¹⁷ Àdi gbāna dō a pia asa ũ
à gāsāwa bobo a zīa.

¹⁸ Àdigō dō kū áni ete le,
a fitilaa dīgō nana gwāanimē.

¹⁹ A o dīgō porona àḡō buutābō kūna,
àdigō keke ũ wā kū a onēo.

²⁰ Àdi o poro wēndadenōne,

àdì ɔ lika takasidenɔi.

21 Àdi ãmpurugɔɔ vīna ke a bedenɔ yā musuro,
zaakū a ɔndenɔ dī uta didikɔamε.

22 Àdi wutebɔ bizanɔ tã a zīda,
a pókasanɔ bi táaru biza kū biza gaaruradenɔmε.

23 A zã dī tó bo fàaibokia,
àdigɔ vutεna gu dokɔnɔ kū bùsu gbε zɔkɔnɔ.

24 Nɔgbε pìi dī pódangān ke àgɔ yía,
àdi gère tã à kpá a lagatarinɔa.

25 Àdigɔ gbāna kū gakurio dana pókasa ũ,
a kunna zia yā dī swè kēaguro.

26 Ɔndɔyã dīgɔ da a lén,
àdi yā dańne kū yenyĩo.

27 A wé dīgɔ pé a ɔn yãkenaa,
àdi pó ble ma'ánlo.

28 A nénɔ dī futε ò sa mana onε,
a zã dī a sáabu kpá à pi:

29 Nɔgbεnɔ kokari vī dasi fá,
ama mɔkɔn mé n deńla n pínki.

30 Kakana mana dīgɔ náani vīro,
nɔmanake dī gε zélamε,
nɔgbε kū à Dikiri vīna vīn òdi sáabu kpá.

31 N zī kū à kè àre kpáa,
n à tó kpá a yãkenaa musu batun.

Luda yá takada kú Bisá yáo
Portions of the Holy Bible in the Busa language of
Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisá (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3